יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 131 | Łódź, Czwartek, 8 czerwca 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י״ד סיון תרצ״ג | № 131

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פאקט פון 4 אונטערגעשריבען

אלע מלוכות האבען דעם פאקט פאראפירט

פאריז, 7. (ספ. טעל.) פון רוים איז מען מודיע, אז היינט איז פארגעקומען די זיצונג פון סענאט ביי אן׳איבערפולטען זאל און אין דער אנוועזנהייט פון די אמבאסאדארען פון פראנקרייך, ענגלאנד און בעלגיען.

מוסאליני האט געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט ארומגערעדט די געשיכטע, ווי אזוי דער פאקט איז ענטשטאנען, און אונטערשטריכענדיג, אז דער ערשטער טעקסט האט געמוזט געענדערט ווערען, ווייל דער פאקט האט געמוזט זיין א רעזולטאט פון צוזאמענארבייט פון אלע פיר גרויס-מאכטען.

נאכ׳ן אויסדריקען כבוד די רעגירונגען, וועלכע האבען מיט איהם מיטגעארבייט, האט מוסאליני אונטערגעשטראכען די לאיאליטעט און די דרייסטע אויפפיהרונג פון דער פראנצויזישער רעגירונג, ערקלערענדיג, אז די מיספערשטענדענישען, וואס האבען עקזיסטירט צווישען פראנקרייך און איטאליען וועלען איצט אויסגעמיטען ווערען.

נאך דער זיצונג פון סענאט זענען די אמבאסאדארען פון פראנקרייך, ענגלאנד און דייטשלאנד אוועק אין ווענעדישען פאלאץ, וואו זיי האבען 8 אין אווענד צוזאמען מיט מוסאליני׳ן איניציאליזירט ביים פריוואטער קאבינעט פונ׳ם איטאליענישען פרעמיער פאראפירט דעם נייעם פראיעקט פונ׳ם פאקט פון די פיר.

פאריז, 7. (ספ. טעל.) די דייטשע רעגירונג האט צוריקגעצויגען איהרע בעווארענישען בנוגע דעם פאקט פון די 4 און אפראבירט זיין גאנצקייט. אונטערגעשריבען איז ער געווארען 8 אין אוונט.

דייטשיש מאראטאריום פאר אויסלענדישע חובות

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון בערלין, זאל היינט די רייכסבאנק דערקלערען א מאראטאריום פאר די אויסלענדישע פריוואטע חובות.

דאס זאל זיין א פועל יוצא פון דער קאנפערענץ פון די דייטשע רעגירונגס-פארשטעהער מיט די פריוואטע אויסלענדישע קרעדיטארען.

אטענטאט אויף ווענעזעלאס׳ן

מ׳האט אויף איהם 40 מאל געשאסען, אבער נישט געטראפען

וויען, 7. (ספ. טעל.) פון אטען איז מען מודיע אז מ׳האט געמאכט אן׳אטענטאט אויפ׳ן געוועזענעם גריכישען פרעמיער ווענעזעלאס, וועלכער האט זיך אין דער בעגלייטונג פון זיין פרוי צוריקגעקעהרט אין אן׳אויטא פון דער געגענד קיפהיסיא.

הינטער ווענעזעלאס׳עס אויטא איז געפאהרען נאך אן׳אויטא, פון וועלכען מ׳האט אין א געוויסען מאמענט אפגעגעבען 40 שאסען.

ווענעזעלאס איז נישט פערוואונדעט געווארען באר די שטיקלעך גלאז פון די אויטא-שויבען האבען איהם לייכט צוקאליעטשעט.

זיין פרוי אבער, העלענא ווענעזעלאס און דער שאפער האבען בעקומען עטליכע וואונדען, זייער צושטאנד איז נישט געפעהרליך. דערפאר אבער איז זיין סעקרעטאר שווער פערוואונדעט.

די אטענטעטער זענען ענטלאפען.

אין די פאליטישע קרייזען האט דער אטענטאט געמאכט א שטארקען רושם.

דער אמת איז ביטער

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)

די דייטשע רעגירונג האט אפגענומען דעם דעביט ביי דער פאפולערער ענגלישער צייטונג „דיילי הערואלד", וועלכער האט נישט אויפגעהערט צו שטעמפלען אלע געמיינע טאטען פון דעם איצטיגען דייטשלאנד.

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבק חיים לכל חי התורני המופלג ומשכיל מצויין במדות תרומיות

ב״ר

נ״ע משה אריה יוסף ז״ל ארענבערג

בשנת השבעים ושלש לימי חייו.

הלויה תהיה היום ביום ה׳, י״ד סיון תרצ״ג בשעה 1 אחה״צ מבית האבל רחוב פיטרקובסקה 236.

השרויים בצער עמוק

בנו, בתו, חתנו, כלתו, נכדיו, נכדותיו, ניניו ואחותו

בעזה״י

פייערליכע ערעפנונג

פון די בחינות אין „חורב", צעגעלניאנא 16

היינט, דאנערשטאג, 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין איינענעם לאקאל די

פייערליכע ערעפנונג

פון די בחינות איז „חורב",

מיט דער בעטייליגונג פון לאדזער רבנים און ספעציעל איינגעלאדענע געסט.

מיט די בחינות פיהרט אן דער נשיא פון פעדאגאגישען ראט, דער בעוואוסטער הרב הגאון ר׳ שלמה גרודזינסקי שליט״א (זאגזראווער רב)

די הנהלה.

3031

א הערצליכען מזל-טוב

ווינשען מיר דעם פרנס און ראטמאן, פרעזעס פון „נותן לחם"

פ. כארי

פאר זיין קויפען א קאלאניע ביי אוזדראוויסקא פאר ארימע קינדער. מיר ווינשען איהם ערפאלג פאר זיין אונערמידליכע ארבייט פאר׳ן וואויל פון יודישען פאלק.

די סעקציע אלטווארגער פון פאדושעטשנא 4 ביים צענטר. קליינהענדלער-פעראיין, פאמארסקא 15.

3029

פאר גאלד, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעם צאָהלט די העכסטע פרייזן

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

שיימלעך

צו בעקומען

קערש,

סהווערראווא 15

אלע דארפען וויסען!

צום זומער סעזאן בעקומט איהר

רעשטען

פון די בעסטע קוואליטעטען ביליצער, טאמאשאווער און אנדערע נייעסט - מאדערנסטע מוסטערן פון הערען- און דאמען-שטאפען

פאר דאמען

אויף פאלטענס, אויפקאסטיומען

נור ביי

30% מיט

ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

פאר מענער

אויף אנציגער, אויף פאלטענס

געדענקט דעם אדרעס

R. SZCZĘŚLIWY

5 נאוואמיעסקא 5, פראנט, 2. שטאק.

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער טייערען פריינד ה׳ יוסף עלבוים און קינדער צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכע פרוי און מוטער

חנה נ״ע

זייט געטרייסט מיט די ווערטער המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

פישעל פינס און פרוי.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם חשוב׳ן ד״ר י. קאצענבויגען אין זיין צער צוליב׳ן טויט פון זיין

מוטער

די פערוואלטונג פון קאפעלוש-מאכער-צעך אין לאדז פאלודניאווא 4.

3033

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פון לונגען- הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9—10 פרית, 3-4 און 8-9 אוו

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 2—3 אנ; פון 6.30 ביז 8 אוונט. זונטאג פון 10—1 בטאג

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

ערב דער עקאנאמישער וועלט=קאנפערענץ

לאנדאן, 7. (ספ. טעל.) דער נייער גענעראל סעקרעטאר פון דער פעלקער־ליגע, אווענאל איז נעכטן אין אווענד געקומען קיין לאנדאן, היינט אין אווענד וועט ער אויפגענומען ווערן דורך מאקדאנאלד'ן, מיט וועלכן ער וועט אַרומרעדן דעם ענין הכנות צו דער ווירטשאפטס־קאנפערענץ. אווענאלען וועט בעגלייטן אַ גאנצער שטאב פון בעאמטע פון דער פעלקער־ליגע אין דער צאָהל פון אַן ערך 100 מאַן, וועלכע וועלן סוף וואָך אָנקומען קיין לאנדאָן.

די טעכנישע צוגרייטונגען זענען שוין כמעט פערענדיגט.

עפענען די קאנפערענץ וועט דער קעניג גע־אָרג מאָנטאָג, 3 בייטאָג.

באַך איהם וועט רעדען מאַקדאָנאַלד, אַלס דער פאָרזיצער פון דער קאָנפערענץ.

דער גרויסער בעראַטונגס־זאל ווערט געהאַלטען אין די קאָלירען: גרין, גרוי און גאָלד, דער זאַל פערמאָגט 1000 פלעצער. די דעלעגאציעס וועלען זיצען לויט'ן אלף־בית פון די־ע מלוכות, ווי זיי הייסען אין פראנצויזיש.

די פלענאר־זיצונג וועט וואַהרשיינליך זיין אַנ־עפענטליכע.

בסך הכל זענען ערטער דאָ פאַר'ן פובליקום — 60. די רעדעס וועלען טראנסמיטירט ווערען דורכ'ן ראַדיאָ.

אַזוי ווי אין גענף זעינען אַלס אָפיציעלע אָנער־קענט געוואָרען די שפּראכען — ענגליש און פראנ־צויזיש וועלען יעדען טאָג דערשיינען אָפיציעלע קאָמוניקאַטען פון דער קאָנפערענץ אין די דערמאָנטע שפּראכען.

די פוילישע דעלעגאציע אויף דער אלוועלטליכער ווירט=שאפטס-קאנפערענץ

וואַרשא, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט) דער בעשטאנד פון דער פוילישער דע־לעגאציע וועט זיין: פאָרזיצער — וויצע־פינאַנץ־מיניסטער, ה' אַדאָם קאָץ, מיטגלידער — שעף פון אינספעקציע־ביוראָ ביים פינאַנץ־מיניסטעריום, ד"ר. הענריק פלאָר־רייכמאַן; ד"ר. פון דעפּאַרטאַמענט פאַר'ן געלד־פערקעהר, ד"ר באַטשינסקי, וויצע־די־רעקטאָר ד"ר מאַמאַן; דירעקטאָר פון „באַנק פּאָל־סקי", באַראַנסקי; ד"ר. פון עקאָנאָמישען דעפּאַר־טאַמענט ביים אַגראַר־מיניסטעריום, ד"ר אַדאַם ראָ־זע; דעפּאַרטאַמענטס־דירעקטאָר ביים מיניסטעריום פאַר אינדוסטריע און האַנדעל, ד"ר א. סאָקאַלאָווסקי; פּרעזעס פון בענק־פערבאַנד אין פוילען, ד"ר. וואַצ לאַוו פאַיאַנס; דירעקטאָר פון פרייזען־פאָרשונגען ביוראָ. ד"ר. עדוואַרד ליפינסקי; דעפ. מאַריאַן רו־דזשינסקי; עקאָנאָמיע־ראַט ביים אויסערן־מיניסטע־ריום, אַנטאָני ראָמאַן; און ראַטגעבער מאָל פון פינאַנץ מיניסטעריום. אַלס גענעראַל־סעקרעטאָר פון דער דעלעגאַציע איז נאָמינירט דער ראַטגעבער יאַנוש זשולטאַווסקי.

דער וויצע־מיניסטער קאָץ, ד"ר. פלאָריאַן־רייכ־מאַן און ראַטגעבער זשולטאַווסקי פאָהרען אַרויס פון וואַרשא קיין לאָנדאָן דעם 9. ד. ח. און די איב־עריגע מיטגלידער — דעם 11. ד. ח.

דייטשער אמבאסאדאר ביים פוילישען אויסערן-מיניסטער

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

דער אויסערן-מיניסטער בעק האָט היינט אויפגענומען אויף אַ ספּעציעלער אוידיענץ דעם דייטשען אמבאסאדאר פאָן מאָלטקע.

דער פרייסישער פרעמיער רעדט מיט א טאָן פון א לעמעלע וועגען דער סיטואציע

פאַריז, 7 (ספ. טעל.)

„פּטי זשורנאל" האָט פערעפענטליכט אַנ־אינטערוויאו פון זיין בערלינער קארעספאָנדענט אנדרע וואָלק ביים פרייסישען פרעמיער גערינג.

קודם האָט גערינג פעסטגעשטעלט, אַז דער פּאַקט פון די 4 גרויסמאַכטען וועט נישט האָבען קיין פּראַקטישע בעדייטונג, מחמת די פראַנצוי־זישע פאָרבעהאַלטען. אויך די פראַגע פון בע־וואַפענונגס-גלייכבערעכטיגונג איז פאַר דייטשלאַנד אוועקגעשטעלט אויף אַנ'אומגינסטיגען אופן.

גערינג טענה'ט, אַז ער פערשטייט בכלל נישט די פאָדערונגען פון פראַנקרייך בנוגע דער זיכערקייט. לויט זיין מיינונג שטרעבט נישט דייטשלאַנד צו מלחמה, און קען זי נישט פיהרען. איבעריגענס — האָט ער דערקלערט — וואָלט אַנ־איינאָפּעאישער קריג געבראַכט אַ נוצען בלויז די קאָמוניסטישע עלעמענטען.

דער פרייסישער פרעמיער האָט נאָך גע־רעדט וועגען דער פּלומישער אונמאַכט פון דייטשלאַנד, וועלכע איז אינגאַנצען ענטוואָפענט.

אַ דייטש-פראַנצויזישער הסכם איז, לויט גערינג'ן, אַ געוואונשענע זאַך, און קען פיל העל־פען פאַר דעם שלום אין אייראָפּא. די איצטיגע דייטשע רעגירונג איז אַ שטאַרקע רעגירונג און איז פעהיג צו נעהמען אויף זיך אַנ'אחריות. היט־לער האָט קלאָהר און דייטליך בעשטעטיגט דעם פערלאַנג פון פרידליכער מיטאַרבייט. די נייע רעגירונג מוז אָפּגעשאַצט ווערען לויט איהרע טאַטען.

נייע אנטי=יודישע פעראָרדע-נונגען אין דייטשלאנד

בערלין, 7 (ספ. טעל.) היינט איז פער־עפענטליכט געוואָרען אַ נייע פעראָרדענונג, לויט וועלכער עס ווערט פערוועהרט צו בעשעפטיגען אין דייטשע שפּיטאָלען ציין-דאָקטוירים און טעכ־ניקער פון נישט-אַרישער אָפּשטאַמונג און פון ראַדיקאַל-לינקער אָריענטאַציע.

די דאָזיגע פעראָרדענונג טרעפט קודם כל אין די יודישע דענטיסטען, וועלכע פראַקטיצירען איצט אין דייטשלאַנד.

די ענגלישע רעגירונג וועט טאָן דאָס בעסטע צו בעפרידיגען די יודישע פאָדערונגען

זאָגט פרעמיער מאַקדאָנאַלד אויף דער ארץ=ישראל=אויסשטעלונג אין לאנדאן

לאָנדאָן, 7 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש)

דאָ איז אונטערן פאָרזיץ פון לאָרד רידינג געעפענט געוואָרען די ארץ-ישראל-אויסשטעלונג. דער פרעמיער מאַקדאָנאַלד האָט געהאַלטען אַ גע־לעגענהייטס-רעדע, אין וועלכער ער האָט געלויבט די גרויסע פערדינסטען פון די יודען פאַר דער קולטור און ציוויליזאַציע. ער האָט אויסגעדריקט די ענטציקונג פאַר ארץ-ישראל. דער רעדנער האָט זיך געווענדעט מיט אַנ'אַפּעל צו די קריסטען צו בעזוכען ארץ-ישראל, כדי זיך צו בעקענען מיט ווירטשאַפטליכע מעגליכקייטען. די יודען — האָט געזאָגט מאַקדאָנאַלד — דאַרפען האָבען געדולד ביי דער שאַפונג פון זייער גרויס ווערק. די ענגלישע רעגירונג וועט טאָן דאָס בעסטע אויף צו בעפרידי־גען די יודישע פאָדערונגען.

136 יוד. בעאמטע בעזייטיגט

זייערע ערטער פערנעהמען די נאַציס

בערלין, 7. (יט"א טעלעגראַפיש) די לייטונג פון דייטשען ראַדיאָ טיילט מיט, אַז ס'זענען בע־זייטיגט געוואָרען 136 יודישע בעאַמטע, דייערע פּאָסטענס זענען בעזעצט געוואָרען פון נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען.

67 יודישע אדוואקאטען אין פראנקפורט

פערלירען די רעכט צו פראַקטיצירען

בערלין, 7. (יט"א טעלעגראַפיש) 67 יודישע אַדוואָקאַטען אין פראַנקפורט האָבען בעקומען אַ מיטיילונג, אַז זיי פערלירען די רעכט צו פּראַקטי־צירען.

יוד. באנקיר האפמאן געשטארבן אין קיסינגען

פערשטארבענער אַ נאָהענטער קרוב פון יוד. גובערנאטאר אין ניו=יארק

אַמסטערדאַם, 7. (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ איז דערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה פון קיסינגען, אַז דאָרט איז געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודישער באַנקיר האָפמאַן.

די ידיעה פון האָפמאַנ'ס טויט, האָט אין די יודיש־אַמעריקאַנישע קרייזען געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק, מחמת דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ נאָהענטער קרוב פון ניו־יאָרקער יודישען גו־בערנאַטאָר לעמאַן.

בעפרייט דעם בערלינער יט"א=פארשטעהער

בערלין, 7. (יט"ע טעלעגראַפיש) דער בער־לינער יט"א־פאָרשטעהער, שיק, איז בעפרייט גע־וואָרען פון אַרעסט. די יט"א ביוראָ אין בערלין איז ווידער טעטיג.

מוזיק רעאגירט אויף דער קאקאפאניע...

דער גרעסטער וועלט-דיריגענט טאסקאניני באיקאָטירט דייטשלאנד

באַזעל, 7 (ספ. טעל.)

די היגע פּרעסע פערעפענטליכט אַ דעפּעשע, וואָס דער וועלט-בעריהמטער קאָמפּאָזיטאָר און דיריגענט טאָסקאַניני האָט אָפּגעשיקט צו דער פרוי ווינעפרעד וואַגנער.

טאָסקאַניני האָט געזאָגט דיריזשירען מיט אַנ'אָרקעסטער בעת די וואַגנער-פייערונגען אין ביירוט.

אין זיין דעפּעשע שטעלט אַרטוראָ טאָסקאַ־ניני פעסט, אַז די געשעהענישען, וואָס קומען פאָר אין דייטשלאַנד פערוואונדערן זיינע געפיהלען אַלס מענש און קינסטלער. און דעריבער האַלט ער, אַז עס וועט בעסער זיין, ער זאָל רעזיגנירען פון זיין אַרויספאָהר קיין ביירוט.

א גראנדיעזע מאניפעסטאציע געגען די היטלער-רציחות

פּאַריז, 7 (ספ. טעל.)

דעם 28 יוני וועט אינ'ם זאַל פון טעאַטער שאַנזעליזע פאָרקומען אַ קאָלאָסאַלער מאַניפעס־טאַציע איינגעאָרדנעט דורך דער אָרגאַניזאַציע א. נ. „פראַנצויזישער קאָמיטעט צו אונטערשטיצען די פערפאָלגטע יודישע אינטעלעקטועלע".

דאָס וועט זיין אַ קאָנצערט-אַקאַדעמיע אונ־טער'ן פּראָטעקטאָראַט פונ'ם פּאַריזער ערץ-בישאָף קאַרדינאַל ווערדיע. די פייערונג וועט עפענען דער בעריהמטער פרעדיגער פון „נאָטר דאַם", דער גייסטליכער סאַנסאָן.

דעם קאָנצערט-טייל וועט אויספיהרען אינ־גאַנצען איינגאַנצי פּאַדערעווסקי, וועלכער איז ספּע־ציעל פערבעטען געוואָרען דורכ'ן קאָמיטעט.

זייער אָנוועזענהייט אויפ'ן קאָנצערט האָבען שוין געמעלדעט פאָרשטעהער פון ענגלישען און בעלגישען פּאַרלאַמענט, און פון ענגלישע קאָמיטעטען אין אַנדערע לענדער.

דער דאָזיגער קאָמיטעט בעשטעהט פון די בעדייטענסטע פאָרשטעהער פון דער פראַנצויזישער געזעלשאַפט — קריסטען. צווישען אַנדערע געהע־רען צו איהם: די געוועז. מיניסטאָרען לעאָן בע־ראַר, פראַנסואַ פּיעטרי, לואי ראָלען, דער בע־ריהמטער שריפטשטעלער קלאָד פאַרער, וויצע־אַדמיראַל מאַרנע, דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער אַקאַדעמיע ווידאַר, דער גייסטליכער דע־גראַנזשע א. א.

דער אַנטייל פון פּאַדערעווסקי'ן ווערט דאָ אויסגעטייטשט, אַלס אַ ווילען קומען צוהילף די קרבנות. און אַלס אויסדרוק פון דאַנקבאַרקייט פאַר'ן באַראָן עדמונד ראָטשילד, וועלכער איז בעת'ן וועלט-קריג, אויף דער איינלאַדונג פון פּאַ־דערעווסקי'ן, צוגעטרעטען צום פוילישען רעטונגס־קאָמיטעט, וואָס האָט זיך געבילדעט אין פראַנקרייך.

ראדיא=פראגראם

דאנערשטאג, דעם 8 יוני 1933

11,40 טאָג - פּרעסע. 11 50 קאָמוניקאַט. 11,57 צייט - סיגנאַל. 12,10 קאָנצערט. 1.20 קאָמוניקאַט. 3,10 קאָמוניקאַטען. 3.25 גראַמאָפאָן. 3 35 רעפעראַט. 3,50 גראַמאָפאָן. 4,25 לעקציע פראַנצויזיש. 4,40 רעפעראַט. 5,00 גראַמאָפאָן. 5,40 אַקטועלער רעפעראַט. 6,00 שיל - כאָר. 6,30 לייכטע מוזיק. 6,45 פּאָסט-קעסטעל. 7.00 פערשידענעס. 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס - קאַמער. 7,30 ליטעראַרישע פערטעל־שעה. 7,45 ראַדיאָ - פּרעסע. 8,00 קאָנצערט. 9,00 ספּאָרט. 9,10 קאָנצערט. 9,40 אויריציע. 10,25 טאַנץ-מוזיק. 10,55 קאָמוניקאַטע. 11,00 טאַנץ-מוזיק.

• • •

אויסלאנד

7,30 וויען — קאָנצערט. 8,00 פּאַריז — אָפּערע „מאַדאַם בוטערפליי". 8,00 בוקאַרעשט — סימפ. קאָנצערט. 8,05 פּראַג — סימפ. קאָנצערט. 8,30 מיילאַנד — אָפּערע „אָטעלאָ".

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספּעצ. פאַר הויט, וועענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צענטעלניאַנא 7, טעל. 141-32.
נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונט, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

לאדזער שטאט=ראט בעשטעטיגט די הלוואה פון 3 מיליאן זל. פון ארבייטסלאָזן-פאנד אויף צו פיהרען שטאטישע ארבייטען

וואלד ערקלעהרט, אז ער האט נישט גערעדט, נאר... זיך געוויצעלט

נעכטען איז פאָרגעקומען אַנ'אויסערגעוועהנלי־כע זיצונג פון שטאָט־ראַט, באַלד פון אָנהויב ווערט געלייענט אַ בריף פון געוועזענעם ראַטמאַן וואַלד, וועלכער פרובירט זיך צו פערטיידיגען פאַר'ן שטאָט־ראַט, אַז דאָס, וואָס ער האָט גערעדט, האָט ער נישט געמיינט ערנסט, נאָר זיך געוויצעלט, און די יודישע סאָציאַליסטען האָבען דאָס אויסגע־נוצט (?) פאַר אַ פּרעסע קאַמפּאַניע געגען איהם.

ראַטמאַן מינצבערג ערקלערט, אַז דאָס געריכט האָט אַנדערש פעסטגעשטעלט, דעריבער דאַרף מען דעם בריף נישט נעהמען צו קענטניש. פּרעזעס אַנדזשעיאַק ערקלערט, אַז אַבער קאָמוניקאַטען קאָן מען נישט דיסקוטירען און האַלט דעם ענין פאַר ער־לעדיגט.

דאַן רעפערירט ראַטמאַן גאַלאַנסקי די פראַגע פון נעהמען ביים אַרבייטס־פאָנד אַ הלוואה פון 3 מיליאָן זלאָטעס אויף בעשעפטיגען אַרבייטסלאָזע סעזאָן אַרבייטער, דער אַרבייטס־פאָנד האָט געגע־בען די הלוואה אויף פאָלגענדע אַרבייטען: 525200 זל. אויף פערענדיגען די שוהלע אויף ראָקיטשינער גאַס. 2.644.000 אויף קאַנאַליזאַציע אַרבייטען, 269,800 זל. אויף בויען דעם שאָסיי לאָדז—לאַגעוו־ניק, 164,250 זל. אויף איגערליכע אַרבייטען אין לאַגעווניק. די הלוואה איז אויסצוצאָהלען אויף 10 יאָהר 3 פּראָצענט יעהרליך. דער אַרבייטס פאָנד האָט אָבער געשטעלט אַ בעדינג, אַז די לויהנען פון די אַרבייטער קאָנען נישט בעטרעפען ווי ביז איצט 6,70 זל. דעם מינימום, נאָר 4 זל. אַ טאָג, מיט דער דאַ־זיגער סומע וועט מען קאָנען בעשעפטיגען איבער 3000 אַרבייטער 6 טאָג אַ וואָך.

ראַטמאַן גאַלאַנסקי לייגט פאָר אָנצונעהמען די בעדינגונגען פון דער הלוואה, כדי גליך צוצוטרעטען צו די אַרבייטען.

ראַטמאַן מילמאַן האַלט, אַז דער סאָציאַליסטי־שער מאַגיסטראַט דאַרף נישט ווערען קיין געוועהר אויף צו רייסען די לויהנען פון די אַרבייטער. אויב דער אַרבייטס פאָנד וויל דווקא רעדוצירען די לויה־נען, דאַרף די שטאָט די הלוואה נישט אָננעהמען, כדי די אַרבייטער זאָלען נישט מיינען, אַז די אַר־בייטער מעהרהייט רייסט די לויהנען, ס'איז גלייכ־ער — זאָגט ראַטמאַן מילמאַן — זיך אינגאַנצען אָפּצוזאָגען פון די מאַנדאַטען, איידער איינצוגעהן אויף אַזעלכע בעדינגונגען, מ'קען אויך נישט איינ־געהן אויפ'ן בעדינג, אַז די סעזאָן אַרבייטער זאָלען נישט זיין פערזיכערט, אויפ'ן פאַל פון אַר־בייטסלאָזיגקייט.

ראַטמאַן מילמאַן טראָגט אַריין אַ פאָרשלאַג נישט אָנצונעהמען די הלוואה.

נאָכדעם ווי ס'רעדען די ראַטמענער וואָיע־וואָדזקי און וואַשקעוויטש, וועלכע האַלטען, אַז דאַרף אָננעהמען די הלוואה, נעמט אַ וואָרט פרעז־ידענט זשעמינצקי, וועלכער ערקלערט, אַז דער מאַגיסטראַט האָט בעת די אונטערהאַנדלונגען געטון אַלס וואָס איז מעגליך, אַז די אַרבייטער לויהנען זאָלען נישט רעדוצירט ווערען און אַז די אַרביי־טער זאָלען זיין פערזיכערט, דער אַרבייטס־פאָנד האָט אָבער דערויף נישט געוואָלט איינגעהן, ס'איז דעריבער גלייכער אָנצונעהמען די הלוואה און 3000 אַרבייטער זאָלען בעקומען בעשעפטיגונג — איי־דער זי אָפּצוּוואַרפען און ווייטער לאָזען די שרעק־ליכע אַרבייטסלאָזיגקייט.

דער מאַגיסטראַט וועט ווייטער מאַכען אַלע אָנשטרענגונגען, צו איבערצייגען דעם מאַסגעבענדע ספערען, אַז די אַרבייטער זאָלען ווערען פערזיכערט.

ס'רעדט ווייטער ראַטמאַן האַלענדערסקי, וועל־כער האַלט אויך, אַז די לויהנען פון די אַרבייטער דאַרפען נישט רעדוצירט ווערען און אויב דער אַרבייטס־פאָנד וויל נישט אַנדערש דאַרף די הלוואה נישט אָנגענומען ווערען.

ביי דער אָפּשטימונג ווערט דער פאָרשלאָג פון ראַטמאַן מילמאַן אָפּגעוואָרפען, דער שטאָט־ראַט בע־שליסט אָנצונעהמען די הלוואה אויף די בעדינגונגען וואָס האָט געשטעלט דער אַרבייטס־פאָנד און אָנהויבען די אויסגעדעכנעטע אַרבייטען.

דער שטאָט־ראַט בעשליסט צום סוף צו בעפול־מעכטיגען דעם מאַגיסטראַט צו פערקויפען דעם פּאַקעט אַקציעס פון דער פינפטער עמיסיע וואָס די שטאָט האָט פון דער לאָדזשער עלעקטראַווניע.

היינט קומט ווידער פאָר אַ זיצונג פון שטאָט־ראַט, אויף וועלכער ס'וועט פאָרקומען די צווייטע אָפּשטימונג איבער'ן פאָרשלאַג וועגען דער הלוואה פון אַרבייטס־פאָנד.

היטלערס אינסטרוקציעס פאר דער ענדעציע...

צו א פריזירער איז אמאל אריינגעקומען א פליכטוואטער: הער פריזירער, דא האט זיך ערשט אפגעשוירן ביי אייך מיין שכן, ביטע, שערט מיך אפ! זעצט אייך, האט צו איהם געזאגט דער פריזירער. ער איז ארומגעפאהרען מיט דער מאשינקע איבער דעם ליסעך־קאפ און ווען די אפעראציע איז געווען פערענדיגט, האט ער פערלאנגט פאר דער ארבייט דאפעלט בעצאהלט. פארוואס פערלאנגט איהר עפעס פון מיר דאפעלט? האט געפרעגט דער פערוואונדערטער קליענט, איך האב דאך סיי ווי נישט געהאט קיין האר אויפ'ן קאפ?... טאקע דערפאר, האט דער פריזירער געענטפערט, ווייל די האר האב איך ערשט געמוזט זוכען...

לאזען די לעזער זיך פארשטעלען אז מארגען נעהמט די ענדעציע איבער די מאכט אין פוילען. א שעה דערנאך פאהרט, לאמיר זאגען, באוואטשינסקי צו היטלערן נאך אינסטרוקציעס, ווי אזוי צו בעזייטיגען די יודען פון פוילען און מען זאל זיי נישט דערביי דארפען אריינזעצען אין א גרויסער שיף וועלכע מען זאל דארפען נאכדעם „דערטרינקען".

דער „שעהנער אדאלף" וואלט נאטירליך געראטען דעם „בלינדען אדאלף" אנצווענדען די זעלבע מיטלען וואס אין דייטשלאנד, דער פוילישער אדאלף וואלט א שטאהלעבדיגער געקומען צוריק און וואלט פערארדענט:

1. ארויסווארפען אלע יודען פון די מלוכה־פאסטענס. די גאסען וואלטען דאן געווארען פול מיט יודישע בעאמטע וואס וואלטען רעדוצירט געווארען פון באנק פאלסקי. פ.ק.א. מלוכה'שע אגראר־באנק, באנק גאספאדארסטווא קראיאווגא. מינדעסטענס א העלפט יודען וואלטען געמוזט פערלאזען די מיניסטעריומס, די באהנען וואלטען אפגעזאגט אלע קאנדוקטארען, מאשיניסטען, בעאמטע. פון דער פאסט וואלטען אוועק די ביי־יודען־טרעגער טעלעגראפיסטען, טעלעפאניסטקעס, און אלע אנדערע; אלע יודישע פולקאווניקעס און גענעראלען וואלטען ארויס אין דימיסיע; עס וואלטען פלוצים פערלוירען דאס מלוכה־ברויט אלע יודישע מאנאפאל־בעאמטע, די שטייערען־בעאמטע, די בעאמטע פון פאלמין פון דער מלוכה'שער ראווערען־פאבריק, שרייב־ און ביי מאשינען פון די מלוכה'שע פערלאגען, אמוניציע־פאבריקען, שולען און ערציהונגס־אנשטאלטען, אויף אנדערהאלבען מיליאן מענשען וואס ווערען אויסגעהאלטען דורך דער מלוכה, וואלטען פערלוירען, לאמיר זאגען א 300.000 יודען די מעגליכקייט צו לעבען פון מלוכה־פענסיעס, דאס וואלט שוין איינמאל געווען א בדיקה!

2. ווייטער וואלט איינגעפיהרט געווארען נומערוס קלאוזוס אויף די אוניווערזיטעטען, מען וואלט געמאכט יודען־ריין אלע בערג־אקאדעמיעס, מען וואלט צוגענומען ביי די יודען די נאטאריאטען, מען וואלט איינגעפיהרט צוואנגס־זונטאג־רוה, כדי דער יוד זאל וויסען וואס דאס איז אן אמת יודישער יום־טוב. די יודישע הענדלער וואלט מען צוגענומען דאס ברויט דורך עטאטיזירען דאס ווירטשאפטליכע לעבען; מען וואלט אוממעגליך געמאכט דאס לעבען פון די יודישע אגראר־הענדלער, וואס שאפען לאנדווירטשאפטליכע סינדיקאטען; מען וואלט איינגעפיהרט די אינסטיטוציעס פון „לאנטשניק פאטשטאווי" וואס האט דעם ציל צו פערניכטען די אונניטיגע יודישע פערמיטלונג; מען וואלט אויף די יודען אויפגעלייגט גרויסע שטייערען, מען וואלט ביי זיי צוגענומען אלע קרעדיטען אין די מלוכה־בענק; מען וואלט קאנקורירט מיט די יודישע האנדווערקער דורך פערשיטען דעם מארק מיט ביליגע אויסארבייטונגען פון די ארעסטאנטען. מען וואלט פארוואנדלט די קאאפעראטיווען, כדי צו פערניכטען דעם האנדעל דערפאר, וואס פון איהם האלטען זיך אויס דער גרעסטער טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען; מען וואלט אין דער ריכטונג געפיהרט א געהעריגע פראפאגאנדע, אין די שולען און אויב עפעס א יודישע אינסטיטוציע אין אויסלאנד וואלט זיך דערוועגט צו שיקען די ארטיגע אינסטיטוציעס געלד־מיטלען אויף צו ראטעווען די יודען פון א ווירטשאפטליכען טויט, וואלט מען דאס געלד רעקווירירט פאר פערלעגענע שטייערען.

אזא רעצעפט וואלט פונ'ם דייטשען אדאלף בעקומען דער פוילישער אדאלף.

דער פריזירער וואלט זיך גענומען גאלען און צו זיין איבערראשונג וואלט ער זיך באלד איבערצייגט, אז אייגענטליך האט נישט דער יודישער קאפ, וואס איז אזוי גרויס אין די אויגען, קיין האר. וועלכע מען זאל קענען רייסען. דער קאפ איז שוין געגאלט געווארען אין פערלויף פון א רייה יאהרען אזוי פרעציז, און אזוי גרינדליך, אז פאר דעם ענדעקישען פריזירער איז שוין כמעט גארנישט געבליבען, און ווען נאך א געוויסער צייט פון ענדעציער רעזשים, וואלט עמיצער געפרעגט וואס האט זי געטון, כדי צו ענטיודישען דאס ווירטשאפטליכע לעבען אין פוילען, וואלט די ענדעציע געקאנט ענטפערען מיט די ווערטער פון פריזירער: קיין סך האב איך נישט געקאנט אויפטון, ווייל דער קאפ איז שוין געווען אינגאנצען ליסע, אבער עס קומט מיר א בעלוינונג פאר זוכען די האר, דאס איז אהן ספק א פיל שווערערע ארבייט ווי ארויסרייסען די האר פון א פולער טשופרינע.

אין דעם פאל וואלטען מיר אנערקענט, אז די ענדעציע איז פולשטענדיג גערעכט. לעצטענס האט די ענדעציע נישט ווילענדיג אנערקענט אז אויך מיר זענען גערעכט. אויף דעם נישט לאנג פארגעקומענעם קאנגרעס פון דער סאנאציע האט די קאמיסיע פאר לאנדווירטשאפטליכע פראגען אויפמערקזאם געמאכט אז „דער איצטיגער פערמיטלונגס־אפאראט צווישען שטאט און דארף שטייט נישט אויף דער געהעריגער הויך... א חוץ דעם איז דער אפאראט פריעמד דעם לאנדווירט און איז בעלאסטעט מיט פיל ווירטשאפטליך אונניטיגע עלעמענטען, וואס פערקלענערען דעם אנטייל פון דער לאנדווירטשאפט אין דער פערטיילונג פון דער געזעלשאפטליכער הכנסה.

צו די דאזיגע ווערטער גיט ציטירט צו די „גאזעטא ווארשאווסקא": מיר גלויבען אז אויפ'ן ווירטשאפטליכען קאנגרעס פון דער סאנאציע האט זיך נישט געפינען קיין איין מענש, וועלכער האט זיך נישט באלד אנגעשטויסען אז עס גייט דא וועגען יודען. מיר זענען דערמיט פולשטענדיג מסכים. אבער אויך די ענדעציע מוז אנערקענען אז דאס איז נישט קיין נייעס. דער ארטיקעל אין דער „גאזעטא ווארשאווסקא" אונטערן נאמען „ווירטשאפטליכער אנטיסעמיטיזם פון ב.ב." איז געווען איבערגאנצען אונניטיג, פונקט אזוי ווי עס איז געווען אונגעוויסיג דאס שרייבען פון ענדעקישען שורעסטע'ן־בלעטעל „סלאווא פאמארסקיע" וואס האט אנ'עהנליכען ארטיקעל אנגערופען „אונדרייסטער ארויסטריט פון דער סאנאציע געגען יודען".

וועגען דעם, אז די רעגירונג טוט אלץ, כדי אונטערצוגראבען דעם ווירטשאפטליכען קיום פון די יודען אין פוילען, דאס ווייסען מיר שוין זעהר לאנג. שרייבען אין יאהר 1933 וועגען דעם, אז אויפ'ן געביט פון ווירטשאפטליכען בעהאנדלען די יודען אונטערשיידעט זיך די סאנאציע זעהר ווייניג פון דער ענדעציע, הייסט אדער אראפפאלען פון דער לבנה אדער מאכען זיך מעהר נאאיוו, ווי מען איז אין דער ווירקליכקייט.

ווייר.

„בערלינער טאגעבלאט" בעשעפטיגט זיך מיט דער יודען־פראגע

א נייער פראפאגאנדע־טריק פון דייטשען פראפאגאנדע־מיניסטער

דער „בערלינער טאגעבלאט" האט געהערט צו די ליבעראלע דייטשע בלעטער וועלכע זענען געווארען „ברוין" שיער נישט פון ערשטען טאג אן, זינט עס האט זיך אנגעהויבען אין דייטשלאנד דער קורס פון „גלייכשאלטונג". דער פערלאג מאסע איז געווען די ערשטע גרויסע אונטערנעהמונג פון א יודישען אינהאבער וועלכע האט אפגעזאגט אלע יודישע אנגעשטעלטע און רעדאקטארען. דער פערלאג מוז איצט ביטער בעצאהלען פאר דער פרייוויליגער און געצוואונגענער ענדערונג פון פנים. דער „בערלינער טאגעבלאט" האט פערלוירען דעם גרעסטען טייל פון זיינע לעזער, און דער פערלאג מוז איצט אונטערנעהמען די פערשידענסטע מיטלען כדי די לעזער צוריק צו געווינען. איינס פון די מיטלען בעשטייט אין דעם, וואס די צייטונג ברענגט לעצטענס, ווייזט אויס מיט דער הסכמה פון פראפאגאנדע־מיניסטער ד"ר געבעלס, ליבעראלע ארטיקלען בעצוגליך דער יודען־פראגע.

יט"א גיט איבער פאלגענדע אויסצוגען פון דער לעצטער „בריקע"־ביילאגע פון „בערלינער טאגעבלאט" וואס איז אינגאנצען געווידמעט דער יודען־פראגע אין דייטשלאנד און ענטהאלט גאנצע 13 ארטיקלען פון פערשידענע אויטארען און גרעסערע נאטיצען פון דער רעדאקציע.

אין אן אלגעמיינער רעדאקציאנעלער בעמערקונג ווערט בעזאגט אז מיט דעם „בריקע"־נומער ווערט צום ערשטען מאל פאר דער דייטשער עפענטליכקייט בעהאנדעלט דאס פראבלעם פון איינגלידערען די דייטשע יודען אין נייעם דייטשלאנד. היות עס קומען צום ווארט פערטרעטער פון פערשידענע ריכטונגען ווערט דעם אביעקטיווען לעזער ערמעגליכט אן אביעקטיווע בעאורטיילונג. ווייטער בעמערקט די רעדאקציע, אז זי וועט אויך ווייטערע נומערען פון דער „בריקע" ווידמען דעם דאזיגען פראבלעם און שליסט מיט דער בעמערקונג: „מיר זענען איבערצייגט, אז דורך דעם דינען מיר אמבעסטען דעם אויפבוי פון דער דייטשער פאלקס־געמיינשאפט. ווי עס האט איהם דער וועלט אנגעקינדיגט רייכס־קאנצלער היטלער".

דעם לייט־ארטיקעל א.ב. „די מאטיווען פון אנטיסעמיטיזם" שרייבט א געוויסער פ. ר. באהר, וועגן וועלכען די רעדאקציע בעמערקט, אז ער איז „אן אנגעזעהענער נאציאנאל־סאציאליסטישער שריפטשטעלער, וואס זיין בעזונדערער ארבייטס־געביט זענען די ראסען־פראגען". אין א לאנגער אויספיהרונג, שרייבט דער אויטאר פון ארטיקעל, אז עס איז נישט מעגליך קיין אסימילאציע פון דייטשען מיט יודען, ווייל די „ביאלאגישע אסימילאציע־פעהיגקייטען פון ביידע פעלקער זענען דיאמעטראל־געגענזעצליכע. דער יוד, שרייבט פ. ר. באהר, איז אין זיין וועזען אן אזיאטישער נאמאד, און איהם איז פריעמד דער גייסט פון דעם צום באדען צוגעבונדענעם אריער.

א צווייטען ארטיקעל שרייבט דער בעקאנטער דר. מאקס נאומאן, פיהרער פון „פערבאנד פון די נאציאנאל־דייטשע יודען". ער שטעלט קודם כל פעסט, אז עס האבען שטענדיג געהאט א טעות די, וואס האבען געהאלטען אז עס איז נישטא קיין יודען־פראגע נאר אן אנטיסעמיטען־פראגע". ד"ר נאומאן האלט אז די „יודען־פראגע געהט ארויס פון די יודען גופא". ווייטער רעכענט ער זיך אפ מיט די „אזוי־גערופענע יודישע פיהרער, וועלכע האבען זייט דער יודען־עמאנציפאציע בלויז גערעדט, אבער גארנישט געטון פאר דער „איינגליעדערונג פון יודען אין דער דייטשער פאלקס־געמיינשאפט". דר. נאומאן ציטירט זיינע אייגענע געדאנקען פון 12 יאהר צוריק און ווייזט אויף דער פאלשער אנשויאונג פון די, וואס האבען געהאלטען אז דער אזוי־גערופענער אנטיסעמיטיזם איז בלויז א מאכערייקע פון בעשטימטע בעפעלקערונגס־קרייזען, " דער געגענזאץ צווישען יודען און נישט־יודען שטיצט זיך אין לעצטען גרונד אויף דעם געפיהל פון דער שטאם־פערשידענהייט, א געפיהל, וואס רעגירט נישט בלויז געגען יודען, נאר געגען יעדער אנדערער־שטאמיגען". „עס איז געווען א סענטימענטאלע שוואכקייט, שרייבט דר. נאומאן, ווען די דייטשע יודען האבען זיך נישט געקאנט ענטשיידען ארויסצוטרעטען געגען די אסט־יודען־געפאהר" מיט דער גאנצער הארטקייט, וועלכע איז געווען פאר יעדען דייטש א זעלבסטפערשטענדליכער חוב — טראץ אלע ווארנונגען מצד די אנהענגער פון אונזער פערבאנד פון נאציאנאל־דייטשע יודען. עס איז געווען געדאנקענלאזיגקייט און שוואכקייט, ווען מען האט געדולדעט די מעשים פון דעם ליטעראטען און „קינסטלער"־געזינדעל און זיי בעשיינעגט מיט גארנישט־זאגענדע רעדענס־ארטען ווי „פרייהייט פון קונסט", עס איז געווען שוואכקייט און טפשות צוגלייך, ווען מען האט טאלערירט א „גאטלאזען־בעוועגונג". ווען מען האט — אפט געגען דעם בעסערען איבערליכען געפיהל — זיך פאליטיש צוגערעכענט צו די פארטייען, וועלכע האבען אין משך פון 14 אומגליקס־יאהר צושטערט יעדע טראדיציע און קודם־כל דאס דייטשטום, וואלט דאס אלץ נישט געווען וואלט אויך דעם 30־טען יאנואר 1933 נישט געשעהען דאס, וואס איז ליידער געשעהען און געשעהט צום טייל נאך היינט", דר. נאומאן שליסט מיט דער בעהויפטונג אז נאך איצט איז נישט אלץ פערלוירען, און אז די דייטשע יודען דארפען קודם־כל דאס דייטשטום געבען זייער הארץ וועט נאך זיי און זייערע קינדער בעשערט זיין א בעסערע צוקונפט.

אין ארטיקעל טראגט דעם נאמען: „א דייטשע מוטער רעדט". די אויטארין שרייבט, אז זי איז א קריסטליכע פרוי פון א יודישען מאן און די מוטער פון דריי יודישע קינדער. די פרוי רעדט אין איהר ארטיקעל ארום די טראגעדיע פון די געמישטע חתונות און פון די קינדער, וואס שטאמען פון דאזיגע חתונות.

עס קומען דאן א רייה אנדערע ארטיקלען, וועלכע פערנעהמען זיך אויף פערשידענע אופנים מיט דעם פראבלעם פון דעם איצטיגען טראגישען מצב פון די יודען אין דייטשלאנד.

* * *

די „ווינער אלגעמיינע צייטונג" דריקט אויס די גרעסטע פערוואונדערונג צוליב'ן ערשיינען פון די ארטיקלען אין די „בריקע". די צייטונג פרעגט: וואס זאל דאס אלץ בעדייטען? צי דען האבען זיך די נאצי־לייט אפגעזאגט פון זייער לאזונג „יודא פערעקע" און זיי בעגנוגענען זיך בלויז מיט'ן צווייטען טייל פון דעם לאזונג „דייטשלאנד ערוואכע" דאס ווינער בלאט האלט, אז קיין שום איבערקעהרעניש איז נישט פארגעקומען אז די גאנצע מעשה איז נישט מעהר ווי א פראפאגאנדע־טריק פון ד"ר געבעלס, כדי צו פערפעלשען זאמד אין די אויגען דער עפענטליכער מיינונג פון דער וועלט.

די „ווינער אלגעמיינע צייטונג" ברענגט אלס בעווייז, אז אין היטלער־לאנד האט זיך גארנישט געענדערט. די בעריכטען פון בערימטען אמעריקאנער זשורנאליסט ניקערבאקער, וועלכער גיט איבער נייע פרטים וועגען די גרויזאמע יודען־רדיפות פון איצטיגען דייטשען רעזשים. אין היטלער־דייטשלאנד בעגרעצט מען טיילמאל זייער מילדע ווערטער, אבער דער תוך פון דער פאליטיק בלייבט דערזעלבער, ווי געוועזן.

די יודען־פראגע וועט מען בעהאנדלען „ניכטער און זאכליך"

אין די דייטשע רעגירונגס־קרייזען טראכט מען אזוי מען שמועסט וועגען „לעזען" די יודען־פראגע

די „נאציאנאל־סאציאליסטישע קארעספאנדענץ", וועלכע ערשיינט אין בערלין, טיילט מיט, אז אין די פיהרענדע דייטשע רעגירונגס־קרייזען זענען די לעצטע פאר טעג פארגעקומען איינציגע שמועסען וועגען דער קינפטיגער רעגולירונג פון דער יודען־פראגע. די געשפרעכען האבען געטראגען בלויז אן אינפארמאטיווען כאראקטער און דארפען שאפען דעם יסוד פאר די שפעטערדיגע בעשלוסען און געזעצען. עס ווייזט אויס, שרייבט די קארעספאנדענץ, אז עס זענען שוין געשאפען געווארען די ליניעס פון דער פארשטעהענדיגער יודען־פאליטיק.

ווען די פארגעקומענע געשפרעכען האט דער פערטרעטער פון אינערן־מיניסטעריום ד"ר קאנטי רעפערירט אין א קליינעם קרייז פון דאקטוירים בעריכט־ערשטאטער. ד"ר קאנטי האט בעטאנט, אז אין דער צוקונפט וועלען אין דייטשלאנד אלע ראסען־פראגען בעהאנדעלט ווערען „ניכטער און זאכליך און אהן אפעקט". די יודען־פראגע וועט אין דער צוקונפט אין דייטשלאנד פעראיינפאכט ווערען אויף אזוי פיל, וואס מען וועט שטרענג אונטערשיידען צווישען „פאלקס־אנגעהעריגקייט" און „מלוכה־אנגעהעריגקייט". מען וועט דערביי ארויסגיין פון דער פאראויסזעצונג, אז א מענש קען בעהערען צו צוויי מלוכות, אבער נישט צו צוויי פעלקער. די יודען זאלען בעקומען די רעכט פון א מינדערהייט אין דייטשלאנד, ויפ'ן סמך פון דאזיגען רעכט וועלען די יודען קאנען זיין בירגער פון דער דייטשער מלוכה. זיי וועלען אבער נישט קאנען געניסען פון אלע רעכט און פליכטען, פון וועלכע עס געניסען די בירגער פון דייטשען פאלק. אבער אויך די בעשטימונג וועט זיין א קאמפראמיס אנטקעגען דעם פראגראם פון די נאציאנאל־סאציאליסטען, לויט וועלכען יודען קענען בכלל נישט זיין קיין בירגער פון דער דייטשער מלוכה. קיין פארשריפטען, וועלכע ענטהערען די יודען, זאלען אין דער צוקונפט נישט ארויסגעגעבען ווערען.

איבריגענס, גיט צו די דערמאנטע קוועלע, איז וועגען דעם ענין נאך נישט געזאגט געווארען דאס לעצטע ווארט. דערווייל אבער איז מען געקומען צו א פולשטענדיגען הסכם בנוגע בעשטימטע אקטועלע פראגען. אזוי האנדעלט זיך עס איצט וועגען די אסט־יודען, וועלכע זענען געקומען קיין דייטשלאנד זייט דעם יאהר 1914. אויב מען וועט די דאזיגע יודען נישט קאנען צווינגען זיי זאלען פערלאזען דאס לאנד, אדער ווירקען אויף זיי זיי זאלען פרייוויליג פערלאזען דאס לאנד, וועט מען זיי יעדענפאלס צווינגען זיי זאלען אננעהמען זייערע אלטע נעמען. ביי דער פריהערדיגער רעגירונג איז ביי די אסט־יודען געווארען א מאדע, שרייבט די קארעספאנדענץ, באלד ווי זיי פלעגען קומען קיין דייטשלאנד זיך אפצושמדן און אנצונעהמען נעמען פון אלטע דייטשע פאמיליעס. די פאמיליעס פלעגען געגען דעם פראטעסטירען, אבער די פראטעסטען פלעגען בלייבען אהן ערפאלג. איצט וועלען די אלע נייע נעמען אנולירט ווערען און די מזרח־יודען וועלען זיך צוריקקעהרען צו זייערע אלטע ביינעמען.

די קארעספאנדענץ טיילט אויך ווייטער מיט וועגען דער טעטיגקייט פון ביירעט פאר ראסען־פאליטיק, וואס איז געשאפען געווארען ביים מיניסטעריום פאר פראפאגאנדע. צו דעם ביירעט געהערען א רייה ראסען־ריינע פראפעסארען און ארישע געלעהרטע. ס'איז מעגליך, אז אט דער ביירעט פאר ראסען־פאליטיק וועט עס אויסארבייטען די געזעצען, וועלכע וועלען אין דער צוקונפט רעגולירען די לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד.

ארטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס־איינלאגען בעגען פיס־שמערצען אלס נאך גיפס־אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 8 יוני
יד סיון תרצ"ג

זון-אויפגאנג 3.17
זון-אונטערגאנג 7.53

פאבאר פון יאהרגאנג 1912

היינט, דאנערשטאג, דעם 8-טען ד. ח. דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1 (אל. קאשטשושקי 21) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

K T

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אגראדאווא 34) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 12 פאליצײ-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נאמען אויף די אותיות:

K N M P

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (פיעטריקאווער 165) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1910 און 1911, קאט. B, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליצײ-קאמיסאריאטען, פאר די, וואס האבען זיך צוליב קראנקהייט, אדער אנדערע וויכטיגע סיבות נישט געשטעלט צום טערמין.

מארגען, פרייטאג, דעם 9 דעם חודש דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1 (אל. קאשטשושקי 21) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

L M N P

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אגראדאווא 34) דארפען זיך שטעלען די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 12 פאליצײ-קאמיסאריאט

O R S Sz Sch Ś T U W Z Ż Ź

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (פיעטריקאווער 165) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1883 ביז 1909, וואס וואוינען אויף די שטחים פון די 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליצײ-קאמיסאריאטען, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט רעגולירט די מיליטער-אנגעהעריגקייט און זענען נאך ביז איצט נישט געשטאנען פאר דער פאבאר-קאמיסיע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בײנאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37) ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעטריקאווער 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

גרויסע יודישע געזעלשאפטליכע קאנפערענץ אין לאדז

געגרינדעט א הילפס-קאמיטעט פאר די קרבנות פון היטלערישע רעזשים

לויט דער איניציאטיוו פון דער לאדזער קהלה, פון דער לאזשע „בני ברית" און דעם לאדזער קאמיטעט צו קעמפען געגען די יודען-רדיפות אין דייטשלאנד איז עהערנעכטען אין לאקאל פון „בני ברית" פארגעקומען א גרויסע געזעלשאפטליכע קאנפערענץ וועגען שאפען א הילפס-קאמיטעט פאר די קרבנות פון היטלעריזם אין דייטשלאנד.

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען די איינגעלאדענע פארשטייער פון געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, פון דער אינדוסטריע, פון די פרייע פראפעסיעס, פון די פארטייען א.א.וו. אויף דער קאנפערענץ זענען אנוועזנד געווען די אנגעזעהענסטע לאדזער געזעלשאפטליכע טוער פון אלע שטראמונגען און ריכטונגען.

געעפענט די קאנפערענץ האט אין נאמען פון די איניציאטארען דר. מ. ברוידע, וועלכער האט קודם כל אנגעוויזען אויף דער אונפארטייאישקייט פון דער פארשטייענדיגער ארבייט, אויף דער איינינקייט פון אלע אהן אונטערשיד יודישע שיכטען וועגען דער נויטיגקייט צו קומען צו הילף די געצרודעטע יודען אין דייטשלאנד. דער רעדנער שטעלט זיך אפ אויף די פערשידענע פארמען פון דער אקציע געגען די רדיפות אויף די יודען, אויף די קאמפס-אופנים אין דער פארם פון באיקאט, אויף דער פאליטישער אקציע, איצט גייט וועגען דעם, אז אין לאדז זאל אונטערגענומען ווערען אויך די געהעריגע ברייטע הילפס-אקציע. אט די אקציע וועט האבען צוויי צילען: ערשטענס, צו ערטיילען דרינגענדע הילף די פליטים פון דייטשלאנד, צווייטענס, צו שאפען אין איינפערשטענדיגונג מיט די אלפוילישע און אלוועלטליכע יודישע ארגאניזאציעס, וועלכע וועלען טון די אנאלאגישע ארבייט, קאנסטרוקטיווע הילף פאר די גליטענע. דער רעדנער ווייזט דערביי אן אויף דער הילף אין פארם פון עמיגראציע, וועלכע איז אבער אומעמום אפילו אין בעסטען פאל ענג בעגרעניצט, ווייל אפילו די לענדער, וועלכע האבען, ווי א שמייגער, האלאנד, פראנקרייך, טשעכאסלאוואקיי אריינגעלאזט עמיגראנטען פון דייטשלאנד, מאכען שוין איצט בעדייטענדע בעגרענצונגען פאר די פליטים. דאס איינציגע לאנד, וואוהין עס וואלטען געקאנט גיין דער שטראם פון פליטים — איז פאלעסטינע, אבער ווי עס זעהט אויס מיט דער עמיגראציע אהין, ווייסען מיר גוט.

נאך דער ערעפנונגס-רעדע פון ד"ר ברוידע ווערט געוועהלט א פרעזידיום אין וועלכען עס זענען אריין: ד"ר ברוידע, פרעזעס פון דער יודישער קהלה דעפ. מינצבערג, פרעזעס לעווענשטיין און אינזש. פראשקער.

עס ענטוויקעלט זיך דאן א ברייטע דיסקוסיע וועגען דער פארשטייענדיגער הילפס-ארבייט. דער ערשטער אין דער דיסקוסיע רעדט דעפ. מינצבערג, וועלכער שטרייכט אונטער די אלגעמיינקייט פון דעם אונגליק, וואס האט געטראפען די דייטשע יודען. ער ווייזט אן אויף דער פערברייטערטער טעטיגקייט פון דער ענדעציע, וועלכע האט שוין געגעבען די בעקאנטע פרוכטען. דעפ. מינצבערג ווייזט דערביי אן, אז ווען נישט די קאנטער-אקציע פון דער פוילישער רעגירונג, וואלטען די רעזולטאטען פון דער ענדעקישער טעטיגקייט געווען שוין זעהר טרויעריגע.

אינטערעסאנטע מיטיילונגען וועגען דער ארבייט פון שוין עקזיסטירענדיגען קאמיטעט צו בעקעמפען די רדיפות, דער באיקאט-קאמיטעט ערטיילט דיר. לעווענשטיין. דער קאמיטעט פיהרט דורך אויפ'ן שטרענגסטען אופן די באיקאט-קאמפאניע אויפ'ן באדען פון אונזער שטאט. עס קומט איהם אין דער הינזיכט צוהילף דעם קאמיטעט די לאדזער האנדעלס קאמער. די טעג א שטייגער איז געווען א פאל, ווען א לאדזער גרויסער פאבריקאנט, א יוד, האט געוואלט אויסשרייבען מאשינען פון דייטשלאנד און א דאנק דעם קאמיטעט און דעם ווידערשטאנד פון דער האנדעלס-קאמער איז דאס נישט געשעהן. דער קאמיטעט האט זיך געווענדעט מיט א צירקולאר אין עטליכע שפראכען צו אלע גרויסע האנדעלס- און אינדוסטריע-קערפערשאפטען אין אויסלאנד וועגען שטעלען זיך אין פערבינדונג מיט דער לאדזער אינדוסטריע, כדי צו פערנעהמען די פאזיציעס, וועלכע עס האבען ביז איצט פערנומען אין דעם לאדזער האנדעל און אינדוסטריע די דייטשע פירמעס. עס זענען ביים קאמיטעט געבילדעט געווארען סעקציעס פון אלע צווייגען, וועלכע וועלען דורכפיהרען דעם באיקאט מיט דער פולער גרינדליכקייט, יעדע אויף איהר געביט. די אקציע איז ביז איצט געווען אין סטאדיום פון ארגאניזאציע און אין דער צוקונפט וועט זי זיכער ברענגען גרויסע רעזולטאטען.

אינזש. פראשקער גיט אפ א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון ביזאיצטיגען קאמיטעט אויפ'ן געביט פון דרינגענדער הילף פאר די דייטשע פליטים. די הילף האט געמוזט זיין דערווייל א זעהר בעגרעניצטע, ווייל קיין פאנדען זענען נישט געווען. צו דער בילדונג פון געהעריגען פאנד דארף מען ערשט צוטרעטען און דאס איז די אויפגאבע פון דער איצטיגער קאנפערענץ.

עס רעדען נאך א גאנצע רייהע רעדנער. אין אלע רעדעס פיהלט זיך די אויפריכטיגע דורכגענומענקייט מיט די געשעהענישען, אלע גיבען זיך אפ א דין וחשבון וועגען דער גרויס פון דער טראגעדיע, וועלכע עס לעבט דורך דאס דייטשע יודענטום און מיט זיי די יודען פון דער גאנצער וועלט. דאס פיהלט זיך אין די רעדעס פון ד"ר פראשקער, ד"ר העלמאן, ד"ר עלענבערג, פרעז. בודזינער, אדוו. רובין.

רעד. אוגער רעדט ארום די צוזאמענארבייט פון לאדזער קאמיטעט מיט דעם צענטראלען ווארשעווער און מיט די אלוועלטליכע ארגאניזאציעס אויפ'ן געביט פון הילף.

רעד. לאזאר פוקס ווייזט אן, אז די אקציע דארף אונטערגענומען ווערען אלס לאנג-דויערענדיגע און סיסטעמאטישע, ווייל עס גייט דא וועגען א לאנגען און דויערענדיגען קאמף, אפשר וועגען א גאנצער נייער תקופה אין גורל פון יודענטום. ער גיט אין איינינגע שטריכען א כאראקטעריסטיק פון דעם געגנער. מיט וועלכען עס קומט אויס צו קעמפען, וואו עקאנאמישע מאטיווען זענען אויסגעמישט מיט ראסען-משוגעת און טעמפקייט. דער רעדנער לייגט פאר קאנקרעטע פארשלאגען בנוגע דער פארשטייענדיגער אקציע.

נאך דער אויספיהרליכער דיסקוסיע ערקלערען זיך די אנוועזענדע פאר דעם געזעלשאפטליכען הילפס-קאמיטעט פאר די קרבנות פון די היטלעריסטישע רדיפות אויף יודען, און וועהלען אויס אנ'עקזעקוטיווע אויף אנצופיהרען מיט דער פראקטישער ארבייט. אין דער עקזעקוטיווע זענען אריין די פאלגענדע פערזאנען: ד"ר ברוידע, דעפ. מינצבערג, דיר. לעווענשטיין, פ. ראזענטאל, פרעז. בודזינער, וו. האלבערשטאט, ראבינער פיינער, נ. שווארץ, ק. לעווינסאן, זיידענוואורם, אדוו. מענקעס, אדוו. רובין, דיר. טעמפעלהאף, ד"ר העלמאן, ראבינער טרייסטמאן, דיר. צוקער, מ. עפשטיין, דיר. ראבינאוויטש, דיר. האכענבערג, און רעדאקטאר לאזאר פוקס אלס פארשטייער פון דער פרעסע.

דאס זיץ-ארט פון קאמיטעט איז אין לאקאל פון דער לאזשע „בני ברית", פיעטריקאווער 90

פון האנדעלס-געריכט

מרדכי צעלמייסטער רעגולירט אויף 25 פראצ.—„נאדזור" פון פירמע טעאדאר היפער פערלענגערט אויף 3 חדשים

אויף דער נעכטיגער זיצונג האט דאס האנדעלס-געריכט בעשטעטיגט דעם רעגולאציע-אפמאך פון דער פירמע „מרדכי צעלמייסטער" מיט די קרעדיטארען.

די פירמע רעגולירט אויף 25 פראצ. אויסצוצאהלען אין 3 האלב-יעהרליכע ראטעס.

* * *

דאס געריכט האט ליקווידירט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „חיים מענדעל פעקמאן", מחמת קיין איינער פון די קרעדיטארען האט זיך נישט געמאלדען.

* * *

מחמת דעם, וואס די ביזאיצטיגע סינדיקען פון רעסטאראן „לובר" האבען נישט אנגענומען די מאנדאטען, האט דאס געריכט אויף דער לעצטער זיצונג אלס סינדיק נאמינירט סט. קוביאק'ן.

* * *

דער פירמע „טעאדאר היפער" וואולטשאנסקא 243, וועלכער האט בעקומען א „נאדזאר" אויף 3 חדשים, האט דאס געריכט דעם „נאדזאר" פערלענגערט אויף ווייטערדיגע 3 חדשים, און גלייכצייטיג פעראררדענט צו עפענען רעגולאציע-אונטערהאנדלונגען.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

אלע ארט אנאליזען.

נעהמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 ביי'טאג

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

Dr. R.

Zalcwasser

CHIRURG — כירורג

ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17

נעהמט אן פון 1—2 ביי'טאג און פון 4—7 נאכמ.

די פלאג פון עקסמיסיעס

די פלאג פון עקסמיסיעס איז שוין ארויס, אזוי צו זאגען, פון דער שוסטער-גאס און צו דעם האבען זיך גענומען שוין שפעגע יודען, און לעצטענס שוין אויך דאזארעס, וואס טון טובות די יודישע ארימע מאסען און דארפען אנטייל נעהמען אין דער אפשטימונג וועגען בעשטימען אונטערשטיצונגען פאר עקסמיסירטע.

מיר פערצייכענען 2 הארצרייסענדע עקסמיסיעס, וואס זענען אויסגעפיהרט געווארען דורך דעם בעקאנטען דאזאר י. מ. וואידיסלאווסקי און די צווייטע דורך דעם מיטגליד פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע ביי דער קהלה ה' ענגלארד.

ה' וואידיסלאווסקי האט איינעם פון זיינע הייזער אויף פיעטרקאווער 189. דארט האט געוואוינט די אלמנה פון דענטיסט זילבערשטיין מיט איהרע 3 קינדער. ביים אריינציהען אין דער דירה האט ה' וו. בעקומען 250 דאלאר. די צייטען זענען געווארען אלץ ערגער און די אלמנה האט אנגעהויבען אונטערצוהינקען מיט דירה-געלד. ה' וואידיסלאווסקי האט מעהר נישט געוואלט ווארטען ווי איין קווארטאל און היות ווי דאס הויז אלס ניי-אויפגעבויטעס אונטערליגט נישט דעם געזעץ וועגען לאקאטארען-שוץ האט ה' וו. גלייך ארויסבעקומען אנ'עקסמיסיע און באלד איבערגעגעבען צום קאמארניק. די פרוי זילבערשטיין האט מיט אלע מיטלען אנגעהויבען צו אינטערווענירען, צוליב דעם וואס ה' וואידיסלאווסקי איז א דאזאר האט פרוי זילבערשטיין און איהרע בעקאנטע אינטערווענירט ביים פרעזעס מינצבערג, וועלכער האט געהייסען דעם ענין צו ערלעדיגען דורכ'ן ראבינאט.

דער גענעראל-סעקרעטאר פון ראבינאט הרב טרייסטמאן האט גערופען דעם ה' וואידיסלאווסקי צו א דין-תורה, ער איז אבער נישט געקומען, דהרב טרייסטמאן האט געשיקט א בריף צו ה. וו. אז ער זאל אפווארטען מיט דער עקסמיסיע עטליכע טעג, אבער אויך דאס האט נישט געהאלפען. פרייטאג איז געקומען דער קאמארניק און ה' וואידיסלאווסקי האט נישט נאר געלאזען ארויסווארפען די אלמנה מיט די קינדער, נאר האט נאך אליין אפגעקויפט איהרע זאכען פאר דעם חוב פון קווארטאל דירה-געלד. דאס טראגישסטע דערביי איז געווען, וואס בעת דער עקסמיסיע איז פרוי זילבערשטיין געפאלען אין חלשות און מ'האט געמוזט ארויסרופען די פאגאטאוויע. דאס האט אבער נישט אפגעהאלטען דעם ה' וו. אויסצופיהרען די עקסמיסיע.

* * *

די צווייטע עקסמיסיע איז אין דעמזעלבען טאג אויסגעפיהרט געווארען דורך א צווייטען חסידישען יוד ה' ענגלארד, א מיטגליד פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע, וועלכע האט איינס פון זיינע הייזער אויף קילינסקיעגא 105. דארט האט געוואוינט אין א שטוב מיט א קוך א יודישער מוזיקער פיעטריקאווסקי מיט א פרוי מיט א קינד ביי די בריסט. ביים אריינציהען זיך אין דער דירה האט דער מוזיקער בעצאהלט 330 דאלאר. ווען ס'זענען אויפגעקומען די קלאנג-פילמען האט דער יודישער מוזיקער, וואס האט געשפילט אין קינא פערלוירען זיין פאסטען און פון דעמאלס אן נישט געהאט קיין פרנסה. קיין דירה-געלד האט ער נישט געקענט צאהלען און ה' ענגלארד האט ארויסבעקומען אנ'עקסמיסיע, וועלכע איז אויסגעפיהרט געווארען פרייטאג 6 א זייגער פארנאכט. קיין אינטערווענץ האט נישט געהאלפען. ה' ענגלארד האט געהאלטען, אז פרייטאג איז נישט ערגער פון מאנטאג... די עקסמיסיע האבען אויסגעפיהרט עטליכע געדונגענע שקצים...

* * *

און נאך א דריטע עקסמיסיע איז אויסגעפיהרט געווארען נעכטען. דאס מאל האט די עקסמיסיע אויסגעפיהרט די פערוואלטונג פון דער תלמוד-תורה אויף שו. יאקובא 10. אין דעם דאזיגען הויז, וואס געהער צו דער תלמוד-תורה האט געוואוינט אין איין שטוב אנ'ארבייטסלאזער מיט א פרוי, דריי קינדער און אנ'אלטע שוויגער, אמת ער איז שולדיג געווען פאר 2 יאהר דירה-געלד, אבער א געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע האט די עקסמיסיע נישט געדארפט אויספיהרען, דאס ארויסווארפען איז פארגעקומען אין דער אנוועזענהייט פונ'ם פערוואלטער פון הויז ה' שאול ריז. דער עקסמיסירטער האט געפרובט די פערוואלטונג צו רופען צו א דין-תורה, אבער דאס האט נישט געהאלפען, די דין-תורה איז נישט צושטאנד געקומען.

צוויי ברידער קריסטליכע בחורים ווילען זיך מגייר זיין

זיי האבען זיך פערליבט אין יודישע מיידלעך

נישט אלע זעהם אויס ווילען איצט עטלויפען פון יודענטום, נישט אלע ווילען זיך דערווייטערען פון דעם געפלאגטען און געפייניגטען פאלק. ס'זענען דווקא דא אזעלכע, וועלכע ווילען אריין צו יודען, זיך בעהעפטען מיט זיי און נעהמען אויף זייערע פלייצעס די קלעפ וואס פאלען אויף יודען.

אזא זעלטענע געשיכטע האט געכמען פאסירט אין לאדזשער ראבינאט, עס זענען אריינגעקומען 2 עלעגאנט־געקליידעטע קריסטליכע יונגעלייט און געפאדערט דווקא צו רעדען מיט'ן „ראבין", מ'האט זיי אריינגעפיהרט צום דיזשורירענדען רב, וועלכער האט געפרעגט, וואס זיי פערלאנגען.

— מיר זענען ברידער, האט דער עלטערער פון זיי געענטפערט, עכטע קאטאליקען און איצט האבען מיר ביידע בעשלאסען איבערצוגעהען צום יודענטום, מיר זענען דעריבער געקומען, אז דער „ראבין" זאל אונז העלפען אין דעם דאזיגען ענין.

דער רב האט די צוויי יונגעלייט אנגעקוקט מיט פערוואונדערטע אויגען, היתכן אין דער היינטיגער צייט, ווען צו זיין א יוד שמעקט פשוט מיט סכנות נפשות, זאלען זיך געפינען מענשען, וועלכע זאלען אליין זיך וועלען אריינטערלעגען אונטער'ן מעסער?

די יונגעלייט האבען געזעהן דעם רב'ס פערוואונדערונג און איינער פון זיי האט ווייטער גערעדט

— וואונדערט זיך נישט פאניע ראבין, מיר האבען זעהר פיל געטראכט און שטודירט ביז מיר האבען אנגענומען דעם דאזיגען בעשלוס, מיר ווייסען אלץ וואס מען רעדט וועגען יודען און וואס מ'טוט איצט יודען, מיר קענען אלע רדיפות, פערפאלגונגען און צרות וואס יודען האבען אין דער היינטיגער צייט אויסצושטעהען, דאס האט אונז אבער נישט אפגעשראקען, מיר האלטען זיך פעסט ביי אונזער בעשלוס

— אבער וואס טויג אייך דאס, וואס נוצט אייך דאס? וואס זענען די סיבות וואס האבען אייך געבראכט צו דעם דאזיגען בעשלוס? און פארוואס עפעס ביידע צוזאמען, — האט דער רב שוין געפרעגט מיט גרויס נייגיריגקייט.

— אם דאס וועלען מיר אייך באלד אויפקלערען מיר זענען זיהן פון א פריץ אין לענטשיצער קריין, אונזער פאטער, וועלכער איז געשטארבען מיט 2 יאהר צוריק, איז נישט געווען זעהר רייך, נאר ווי איך האב געזאגט, פערמעגליך. דאס פערמעגען, וואס ער האט איבערגעלאזען האט נישט געברענגט אזויפיל, אז מיין מוטער און מיר ביידע ברידער זאלען קענען האבען גענוג אויף חיונה. דעריבער האבען מיר ביידע בעשלאסען, נאכדעם ווי מיר וועלען ענדיגען די מיטעל־שולען זיך צו בעהמען צו א פאך און לעבען פון אייגענער ארבייט, אזוי האבען מיר אויך געטון, אזוי ווי איך, דער עלטערער ברודער, האב געקענט גוט צייכענען, האב איך זיך געלערנט אלס זעצער־מייסטער, מיין ברודער האט זיך געלערנט אלס שפול־מייסטער. דער גורל האט געוואלט, אז מיר ביידע זאלען בעקומען פאסטענס אין איין און דערזעלבער פאבריק אין איינע פון די גרעסטע לאדזשער אונטערנעהמונגען. מיר האבען פערדינט און ביידע גוט און צופרידען געלעבט, מיר האבען געוואוינט אין א שעהנעם מעבלירטען צימער, נישט ווייט פון דער פאבריק, וואו מיר האבען געארבייט, ביי דער יודישער פאמיליע ג. אויף ראוזשאנסקא גאס, אין דער דאזיגער פאמיליע זענען געווען עטליכע קינדער, די פאמיליע איז אן אנשטענדיגע, א געבילדעטע, נישט קיין גאנץ פרומע, אבער בשום אופן נישט קיין פריידענקערישע מ'האט אונז ביי דער דאזיגער יודישער פאמיליע בעהאנדעלט אזוי, ווי מיר וואלטען געווען ביי זיך אינדערהיים, די פרוי ג. איז געווען ווי א מוטער צו אונז, אזוי ווי זי וואלט געהאט נאך 2 קינדער, קיין שום אונטערשייד איז נישט געווען אין דעם ווי זי האט בעהאנדעלט איהרע קינדער און ווי זי האט בעהאנדעלט מיך און מיין ברודער, און דער גוטער גורל האט ווייטער געוואלט, אז צווישען די קינדער פון דער דערמאהנטער יודישער פאמיליע זענען אויך געווען צוויי דערוואקסענע מיידלעך, מאטורריסטקעס, און וואס זאלען מיר אייך פיל דערציילען הער ראבינער, מיר האבען זיך פערליבט אין די דאזיגע צוויי געראטענע יודישע מיידלעך, צוערשט ווען מיר האבען זיך מודה געווען וועגען אונזערע געפיהלען פאר די דאזיגע צוויי מיידלעך האבען זיי אפילו נישט געוואלט הערען דערפון און זיי האבען גלייך אונז געזאגט וועגען די מאטיווען, זיי האבען פשוט געזאגט, אז געגען אונז האבען זיי גארנישט, אבער מיר זענען דאך קריסטען.

— נו, אמת — האט דער רב געזאגט.

— יא אמת, מיר האבען זיי זעהר גוט פערשטאנען, אבער מיר האבען בעשלאסען אנהויבען צו שטודירען דאס יודענטום. לאנג און ערנסט האבען מיר אלץ שטודירט, די יודישע געשיכטע, די יודישע רעליגיע, די יודישע טראדיציעס און מנהגים, ביז מיר האבען זיך ענטשלאסען צו ווערען יודען. מיר האבען שוין וועגען אונזער בעשלוס געמאלדען דער פאמיליע ג. און בעווונדערט די מיידלעך, זיי האבען אויסגעדריקט זייער הסכמה דערצו און איצט זענען מיר געקומען אין ראבינאט אדורכצופיהרען די פארמאליטעטען.

דער דיזשורירענדער רב האט נישט געקענט דעציצירען אין דעם ענין, האט געהייסען קודם כל אז אין ראבינאט זאלען זיך מעלדען די צוויי מיידלעך און די עלטערען פון די מיידלעך און ערשט דאן וועט דער ראבינאט איבערנעהמען א בעשלוס, צי ער זאל זיך בכלל פערנעהמען מיט דעם דאזיגען ענין.

2טע פרעמיערע!

2טע פרעמיערע!

„סקאלא"־טעאטער

שרודמיעסקא 15 — טעלעפאן 232-33

מ. ווינדער פרעזענטירט

די 2־טע פרעמיערע!

פון די אמעריקאנער סטאר־קינסטלער

לוסי און מישא גערמאן

מארגען פרייטאג, 9 אווגט, שבת 4 בייטאג (פאפולערע פרייזן)

און שבת 9 אווגט די לאנג־ערווארטעטע 2־טע אויפפיהרונג פון

לוסי און מישא גערמאן

אזוי איז דאס לעבען!

אין 2 אקטען מיט 10 בילדער פון קאלמאנאוויטש. מוזיק: ש. סעקונדע

רעזשי: מישא גערמאן. טעכנישע לייטונג: ק. גוטמאן.

אמוזירענד! שפאנענד! און?

סענסאציאנעל! שפאנענד! אינטערעסאנט

אויסער דעם גאנצען אנסאמבל פון „סקאלא" טעאטער איז צו דער פרעמיערע

ספעציעל איינגעלאדען געווארען די ארטיסטען:

שמואל לאנדוי, מ. הילסבערג

זונטאג, דעם 11־טען, 12 פריה

ספעציעלע פריהמארגען־פארשטעלונג

פאר ארבייטער־אינטעליגענץ פרייזען פון 50 גר. ביז 1.50

מיט לוסי און מישא גערמאן

„אזוי איז דאס לעבען!.."

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

וואס שפילט מען דאנערשטאג

?

א מלמד אנ'אכזר

צעהרגעט א תלמיד און מאכט איהם בלויע צייכענס אויפ'ן גאנצען קערפער

די צייטען, ווען מלמדים האבען די תלמידים די תורה אריינגעהאקט מיט דער נאגייקע, געהער שוין לאנג צו דער פערגאנגענהייט.

אבער א פנים דער מלמד יוסף בייטעל פון פאדזשעטשנא 9 געהער נאך צו יענע מלמדים פון אלטען דור, וואס האלטען נאך גאר שטארק פון דעם נאגייקע־סיסטעם.

אין אונזער רעדאקציע האט זיך נעכטען געמאלדען דעם מלמד בייטעלס א תלמיד, מרדכי גלאזרום פון פאדזשעטשנא 14, א צעביילטער און א צעהורג'טער מיט בלויע צייכענס, וואס זיין „רבי" האט איהם געמאכט אויפ'ן גאנצען קערפער.

פון די בלויע צייכענס איז צו זעהען, אז דער „מורה דרך" האט דעם יונגעל אונבארחמנות'דיג, אויף אנ'אכזריות'דיגען אופן געפייניגט.

ס'וואלט שוין די העכסטע צייט געווען, א סוף צו מאכען צו די דאזיגע „דערציהער", וואס „דערציהען" דאס קינד מיט דער הילף פון דער נאגייקע!

בעשטראפט מיט תפיסה

פאר אנ'אויפרוף צו לענטשיצער פאליציאנטען זיי זאלען נישט שיצען יודען

(2) נעכטען איז אין לאדזער קרייז־געריכט פארגעקומען דער אפעלאציע־פראצעס געגען די לענטשיצער איינוואוינער: עדווארד וואלטשאק, יאן נאוויצקי און קאזימיערזש קווארטא.

פון בעשולדיגונגס־אקט איז צו זעהען, אז דעם 13. מערץ פ. י. איז אין לענטשיצער פאליציי־קאמיסאריאט אנגעקומען א גרעסערע צאהל בריף אדרעסירט צו פאליציאנטען. ווען מען האט געעפענט די קאנווערטען, האט מען דארט געפונען אויפרופען געווענדעט צו די פאליציאנטען.

אין די אויפרופען האט מען אויפמערקזאם געמאכט די פאליציאנטען, אז „יודען פיהרען א געפעהרליכע פאליטיק. זיי ווילען פולען פערוואנדלען אין א צווייט פאלעסטינא דורכ'ן אויסאיבען אנ'איינפלוס אויף דער רעגירונג, אינדוסטריע, ווירטשאפט און פאליטיק". די אויטארען רופען דעריבער די פאליציאנטען, זיי זאלען איינ'ם קאמף שטעהען אויף דער פוילישער זייט און נישט אויף דער יודישער. „די פאליציאנטען האבען געשריבען די אויטארען — פיהרען אפט אויס בעפעהלען פון יודען, וועלכע בעהאלטען זיך אין די אמטען אלס משומדים, וועלכע געהערען סיי־ווי־סיי צו יודען".

די אויספארשונג האט באלד ארויסגעוויזען, אז די מחברים פון דאזיגען אויפרוף זענען די דערמאנטע דריי לענטשיצער איינוואוינער.

זיי זענען צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט און דאס לענטשיצער שטאטישע געריכט האט זיי שוין בשעתו פערמשפט צו 1 יאהר תפיסה יעדערען.

נעכטען האט דאס אפעלאציע־געריכט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון לענטשיצער שטאטישען געריכט.

די פעראורטיילטע האבען ערקלערט, אז זיי געבען אן א קאסאציע.

אפגעברענט אייזערטס סקלאד פון רויה־באנוועל

(2) נעכטען פריה האט אפגעברענט דער סקלאד פון רויה־באנוועל פון דער פירמע קארל אייזערט, קאראלא 19.

די פייערלעשער האבען געארבייט ביים פערלעשען דאס פייער העכער 3 שעה. דער שאדען איז בעדייטענד.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר

אויערען, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען

11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)

טעל. 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזש ר 17

פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

א פערפיהרטע, אומגליקליכע מיט א קינד אויף דער האנד

איהר פערפיהרער האט א פרוי און געהט אז פאר אנ'ארענטליכן מענשען

די קאמיענגע גאס איז געווען שווארץ פון מענשען. אין מיטען גאס איז געשטאנען א יונגע פרוי מיט א פיצעל קינד אויף דער האנד, מיט דער צווייטער האנד האט זי געהאלטען פאר די קלאפעס א יונגערמאן און האט געשריגען:

„דאס איז מיין פערפיהרער, וואס האט מיך אומגליקליך געמאכט. דאס קינד איז זיינס".

ס'האבען זיך באלד אריינגעמישט א גרופע מענשען און ס'האט זיך אויסגעוויזען פאלגענדע געשיכטע: דער יונגערמאן הייסט לייבוש לינדנער, א שוסטער, וואס וואוינט איצט מיט א פרוי אויף פראנציסקאנער 34. פריהער האט לייבוש געוואוינט אין אינאוולאדז. דארט האט אויך געוואוינט זיין פאטער'ס ברודער משה, וועלכער האט געהאט א יונגע טאכטער לאה. האט לייבוש געווארפען אנ'אויג אויף זיין קוזינקע, און אין א געוויסע צייט ארום, האט מען געשריבען תנאים. לייבוש איז „געגאנגען" מיט לאה'ן 3 יאהר צייט. מיט חתונה האט ער אלץ אפגעשלעפט. ווען מען האט איהם שוין צוגעדריקט צו דער וואנד, האט ער סוף כל סוף ערקלערט, אז ער וועט מיט לאה'ן בכלל נישט חתונה האבען, ווייל ער מוז האבען געלד. דאס האט לאה'ס פאטער נישט געקאנט געבען, פשוט דערפאר, ווייל ער איז געווען א גרויסער ארימאן.

מיט א יאהר צוריק האט לייבוש חתונה געהאט מיט אנ'אנדערע, וועלכע האט איהם יא געגעבען געלד. לאה'ן האט ער פערלאזט.

לייביש האט מיט זיין יונג ווייבעל געוואוינט אין אינאוולאדז. אין געהיים איז ער ווייטער געקומען צו לאה'ן און איהר איינגערעדט, אז ער וועט זיך מיט זיין ווייב גט'ן און מיט איהר חתונה האבען. עס איז איהם גאר געגאנגען וועגען בעקומען א ביסעלע געלד, און צוליב דעם האט ער חתונה געהאט. דאס פרישע ווייבעל האט בעמערקט, אז איהר מאן פיהרט א נייע ליבע מיט זיין אלטער כלה און דעריבער האט זי זיך איבערגעצויגען קיין לאדז.

ס'איז אבער געווען שוין צו שפעט. לאה האט שוין געהאט „אנ'אנדענק" פון לייבושען זי האט אבער קיינעם נישט דערציילט. נאר ווען ס'איז געקומען די צייט, ווען זי האט שוין געזאלט ווערען א מוטער — האט זי דעם סוד נישט מעהר געקענט איינהאלטען און איהרע עלטערען האבען זי צוליב חרפה אוועקגעשיקט מיט א אויטא קיין לאדז.

אויף די לאדזשער גאסען האט לאה אין אויטא געבוירען א יונגעל און די פאליציי האט די קימפעטארין אפגעפיהרט אין קליניק אויף טארגאווע־גאס. מיט אכט טאג שפעטער איז לאה ארויס פון קליניק א צובראכענע, א קראנקע, א פערצווייפעלטע, אהן א גראשען געלד, מיט א פיצעל קינד אויפ'ן האנד. אהיימפאהרען האט זי נישט געקענט צוליב מורא און חרפה. גוטע מענשען האבען זיך אויף איהר מרחם געווען און אריינגענומען זי אין א קעלער, צווארפענדיג איהר פון צייט צו צייט א שטיקעל ברויט. ארויסגעהענדיג אין גאס האט לאה פלוצים בעמערקט איהר פערפיהרער, אנ'אויסגעפוצטען און א פרעהליכען. דאס איז געווען די סיבה פון צוזאמענלויף אויף קאמיענא גאס.

מ'האט לייבוש'ען פערבעטען אין קאמיסאריאט אריין. דארט האט דער האניגפויגעל נישט געפרובט צו לייקענען, אז דאס איז זיין קינד, ס'איבעריגע געהט איהם נישט אן. די פאליציי האט בלויז צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל. לאה דרעהט זיך ווייטער ארום א הונגעריגע מיט'ן קינד אויפ'ן האנד. נעכטען האט זי זיך געפרובט צו ווארפען אונטערן טראמוואי. מ'האט זי אפגעראטעוועט.

אפשר וועט איצט געריהרט ווערען דאס הארץ פון „פאן" לייבוש לינדנער, דעם שוסטער פון פראנציסקאנער 34.

א בעזוך ביי די „געהיימע יודען" אין פארטוגאל

די איצטיגע אייניקלעך פון די „אנוסים" פון די אינקוויזיציע-צייטען.—ביי זייערע חתונות בינדט מען חתן-כלה די הענט.—א ברומענדיגער אומעטיגער ניגון אנשטאט קלעזמער.

(פון א רייזע איבער פארטוגאל)

ה. לאנג.

זיי האבן אלע מאל געצויבערט אונזערע פאנטאזיעס, — זיי, די „אנוסים". די אייניקלעך פון די דורות אפגעשמדטע יודען פון די צייטען פון די אינקוויזיציעס, וואס געהיימעהייט זענען זיי געבליבען יודען.

דא רעדט געשיכטע, געוואוינהייט, פאמיליען־טראדיציע, בעהאלטענקייט, געהיימניספולקייט, איז ביי זיי געווארען א טייל פון יודישקייט.

נאך מעהר — דאס איז די גאנצע יודישקייט. א יודישקייט, וואס זאל זיין פריי, קענען די „אנוסים" זיך נישט פארשטעלען.

זיי זענען געבליבען ווי א בעזונדערע סעקטע מיט אייגענע מנהגים, מיט יודישע יום־טובים, אנדעריש איינגעשטעלט, מיט א יודישען גאט־בעטען דורך אייגענע תפילות.

איך בין געפאהרען זיי זעהען און בין צו זיי געקומען אין דער וואך פון פסח, אונזער פסח. דער פריילער יודישער פסח. זייער פסח איז היי־יאהר א מאנאט שפעטער. דאס האט זיך גענומען פון דעם וואס דער ערשטער דור אנוסים. די אמת'ע אנוסים, די, וואס האבען געלעבט אין די אינקוויזיציע־צייטען, האבען מאנכע יודישע יום־טובים אפגעלייגט צו פייערען זיי, ווען די אינקוויזיציע־שפיאנער זאלען נישט ארומהענגען ארום זייערע הייזער, וועלען נישט נאכגעהען אין די מערק צו זעהן, וואס זיי, די אפגעשמדטע גרייטען־אן פאר זייערע שטיבער. און בלוטווענדיגקייט רופט ארויס טעאריעס, ערקלערונגען, וואס כשר'ען־אפ א „מיטאר נישט" אויף אן „מ'מעג", און ביי שפעטערע דורות „אנוסים" זענען אויפגעקומען געלערנטע לייט, וואס האבען אנגעוויזען, אז ע־שט זייערע אויסרעכנונגען פאר פסח זענען אין דער ריכטיגער צייט. זיי האבען גערעכענט לויט דעם אויפגאנג און גרויסקייט פון דער לבנה אין פריהלינג־צייט.

ווען עס איז ביי אונז די פסח־וואך, איז ביי זיי אנ'אנדער איינפיהר.

חתונות קומען דאן פאר...

פאר דעם זענען פערהאן עטליכע ערקלערונגען. איין ערקלערונג איז א גאנץ איינפאכע, ס'איז אנהויב פריהלינג, און פריהלינג־צייט קומען פאר חתונות אויף דער גאנצער וועלט...

קאבילאן איז א טעקסטיל־שטאט אין פארטוגאל. און ס'איז א שטאט פון „מאראנאס". די טעקסטיל־אינדוסטריע איז כמעט אין זייערע הענט. איך בין דארטען אנגעקומען אין א פריהמארגען, און דערזעהען אויף טעקסטיל פאבריקען יודישע נעמען.

פערשפיצט אויף שפאניש און פארטוגעזיש, אבער דער יודישער קלאנג איז נישט פערטויבט.

פירמע־נעמען:

„אבראנטעס"...

„מאיזיס הענריקוס"...

„בענעידא"...

פערהאן איז'ם עקאנאמישען לעבען פון די „מאראנאס" א ספעציעל אינטערעסאנטער שטריך, באלעבאטעס, די פרויען, וועמעס מענער זענען פאבריק־באלעבאטים, ברענגען פון צייט צו צייט געקאכטע שפייזען אין פאבריק אריין, און די גיבען דאס שטילערהייט ארבייטער, וואס זענען „מאראנאס", דאס זענען געקאכטע שפייזען, הויפטזעכליך פיש, געקאכט אדער געפרעגעלט, דאס איז א מאכל וואס ווייזט א ספעציעלע כשרקייט.

כ'בין געוועזן ביי איינער פון זייערע חתונות:

אין דער שטאט קאימברא. אנ'אלטע אוניווערזיטעט־שטאט אין פארטוגאל. מ'האט פערבונדען חתן כלה מיט א טיכעל זייערע הענט — זיי צוגעבונדען איינע צו די אנדערע, דאס איז א מנהג פון אנ'ערשטע בעהרונג און א צייכען פון לעבענס־פער־בינדונג; און אזוי ווי ביי מאנכע „מאראנא"־פא־ליעס אין דאס דער איינציגער פארם פון „קידושין", איז אנצונעהמען אז ער שטאמט פון אינקוויזיציע־צייטען, ווען יודישע חתן־כלה האבען מורא געהאט דורכצופיהרען א פארמעלע צערעמאניע אונטער א חופה און מיט געבען דער כלה „כסף" אדער „שווה כסף". און נאך א מנהג — נישט נאר חתן־כלה האבען געפאסט, נאר אויך די אונטערפיהרער האבען געפאסט ביי דער חתונה אין קאימברא. דריי פאר־פאלק פאסטען ביי א „מאראנא"־חתונה — א פאר פאלק פון חתן'ס צד, א פאר פאלק פון כלה'ס צד, און חתן־כלה אליין, די חתונה איז פארגעקומען אין א קליין שטיבעל ביי כלה'ס טאטע־מאמע, דער פאטער איז א שניידער; ער פערריכט זאכען אויף א ניי מאשין אין דערהיים, אנ'ארימע פאמיליע, אבער די כלה האט געקראגען א חתן, א „וועלט־מענש", ער קויפט און פערקויפט אלטע פאסט־מארקעס. דאס איז א האנדעל פון א סך „מאראנאס". קיין מוזיק איז אויף דער חתונה נישט געווען, אלע געסט, אבער, האבען אונטערגעברומט א ניגון אין א געמיינשאפטליכען געזאנג. און א לץ איז געווען, א מין בדחן, וואס האט געזאגט וויצען אויף פארטוגעזיש, און די ווייבער האבען זיך אזש געקייקעלט פון געלעכטער. די צערעמאניע ביים פערבינדען חתן־כלה די הענט איז א פייערליכע דורך דער בעזונדערער שטילקייט, וואס הערשען דערביי. אנ'אלטער זייגער איז געהאנגען אויף א וואנט צווישען בילדער פון משפחה, קינדער, עלטערען, אלטע זיידעס, מ'האט געהערט דעם טיק־טאק פון זייגער ווען מ'האט געבונדען חתן־כלה די הענט, די צייט געהט און געהט און מיט איהר געהען מיט טראדיציעס פון דור צו דור...

נישט אלע „מאראנאס" זענען געבליבען מיט א גלייכען סדר פון לעבענס־פיהרונגען. ביי מאנכע האבען זיך אפגעשטעלט גאנץ בלייכע אנדענקונגען פון א יודישקייט, אנדערע, ווידער, זענען שוין געווען איינגאנצען אויסגעמישט מיט קריסטען דורך געמישטע הייראטען, און ווען זייערע קינדער, אדער אייניקלעך האבען צו־יק אויפגעכאפט א „מאראנא"־מנהג, איז שוין דאס געווען א שאטען פון'ם אריגינעלען מנהג.

אבער אין אלץ, מיט וואס עס דריקט זיך אויס „מאראנא"־לעבען איז דא אפקלאנג פון די אינקוויזיציע־צייטען, יום־כפור שפילט מען אין קארטען צווישען איין תפילה און א צווייטע. דאס האבען געטון די אנוסים פון ערשטען דור. מיט קארטען־שפילען האבען זיי פערשטעלט זייער געהיימען דאווענען אין די קעלער'ען. ווען אינקוויזיציע־פאליציי איז אנגעקומען צום געהיימען אורט, וואו די אנוסים זענען געווען יום־כפור פערזאמעלט, האבען די פער־זאמעלטע זיך געכאפט צום קארטען־שפיל.

איך בין אויך געווען אין די שטעטלעך פונדאא און בעלמאנטע, וואו עס האלטען זיך אויף „מאראנא"־גרופעס, מ'רעכענט אז זיי זענען דא אין פארטוגאל א היבשע צאהל. די מייסטע לעבען אפילו נישט אין גרופעס. זיי זענען צעווארפען איבער שטעט און ווילען זיך נישט ארויסגעבען אלס „מאראנאס" דער, וועלכער זוכט זיי שטענדיג אויף, איז אונזערער א יוד פון לאדז, א יודישער אינטעליגענט, פון אונזער דור, אנ'אינזשיניער אין פארטוגאל און מיט אנ'אויסערגעוועהנליכער ליבע צו יודישע פאלקס ענינים, זיין נאמען איז סאמועל שווארץ.

דאס לעבען אין ארץ-ישראל

(לעצטע ידיעות פון יודישען טעלעגראף אגענטור)

ירושלים. א גרופע יודישע טוריסטען פון אונגארן האט בעשלאסען פלאנצען אין תל־מאנד א גארטען אויף א שטח פון 200 דונאם. דער גארטען וועט גערופען ווערען אויפ'ן נאמען פון דר. יוסף פאטאי, דעם בעקאנטען יודישער שריפטשטעלער און ציוניסטען־פיהרער פון אונגארן, וואס ווייל איצט אין ארץ־ישראל.

ירושלים. אין ירושלים און תל־אביב זע־נען פארגעקומען אנדענק־פייערונגען צום יאהרצייט פון פערשטארבענעם העברעאישען שריפטשטעלער און פעדאגאג ש. בן־ציון (גוטמאן). די תל־אביבער עיריה האט בעשלאסען אנצורופען איינע פון די גאסען אויף בן־ציון'ס נאמען. די עיריה וועט אויך סובווענציאניר'ען די אויסגאבע פון זיינע ווערק.

ירושלים. אנ'ענגליש־אראבישע גרופע פראיעקטירט ארויסצוגעבען אין חיפה א טעגליכע צייטונג אין דער ענגלישער שפראך. א ביטע וועגען אנ'ערלויבניש איז שוין פארגעשטעלט געווא־רען דער ענטשפרעכענדער מאכט.

ירושלים. אין צוזאמענהאנג מיט דער רייזע, וועלכע עס פיהרט איצט דורך אין פערשידענע מוזולמענישע לענדער א דעלעגאציע בראש מיט'ן ירושלימער מופטי, האט די אראבישע אפאזיציע געגען דעם מופטי פערשטארקט איהר טעטיגקייט. די אפאזיציע האט אין די לענדער, וועלכע די מופטי דעלעגאציע בעזוכט, צושיקט א מעמאריאל, אין וועל־כען די מוזולמענישע פיהרער ווערען געווארענט נישט צו געבען קיין געלד דער מופטי־דעלעגאציע, ווייל דאס געלד וועט נישט פערווענדעט ווערען אויף דעם צוועק, צו וועלכען עס ווערט געזאמעלט. דעם מעמאריאל האבען אונטערגעשריבען איינינע איינ־פלוסרייכע אראבישע לידער.

ירושלים, ביים לייגען אין עבר־הירדן די נאפט־רעהרען פון דער „איראק פעטראלעאום קאמ־פאני" זענען בעשעפטיגט אנ'ערך 40 יודישע אר־בייטער, דאס רוב קוואליפיצירטע פאכמענער, ביי די ארבייטען זענען בעשעפטיגט ארום 600 אראבער. איינגיכען וועלען שוין געפענט ווער'ען די נאפט־רעהר־ארבייטען אויף דער טעריטאריע פון א"י, און מען האפט, אז דא וועלען בעשעפטיגט ווער'ען מעהר יודישע ארבייטער.

ירושלים. די אראבישע פרעסע טיילט מיט, אז קיין א"י ענטלויפען צאהלרייכע אראבער פון עבר־הירדן, וואו עס דראהט זיי דער הונגער־טויט. די אראבישע צייטונגען פאדער'ען, אז פאר די פליטים פון עבר־הירדן זאל געשאפען ווער'ען א רעטונגס־פאנד, מחמת פיל פון די עטלאפענע שליידער'ען זיך ארום איבער'ן לאנד און בעטלען.

ירושלים. פון הויפט־זאל אין תל־אביבער חלוצים־הויז (בית־העולים) איז פערשוואונדען דער פארטרעט פון הרצל. זשאבאטינסקי, וועלכער איז דארט צווישען פיל אנדערע געווען אויסגעהאנגען זייט פיל יאהרען. מען האלט אז דעם פארטרעט הא־לען האבען בעזייטיגט לעצטענס־איינגעוואנדערטע חלוצים פון דייטשלאנד.

וועגען לינדערען די אימיגראציע-שוועריגקייטען אין אמעריקא

וואשינגטאן (יט"א) די אימיגראציע־קאמיסיע פון אמעריקאנער קאנגרעס האט אויף איהר לעצטער זיצונג אויפגענומען דעם פארשטעהער פון „היאס" איזיהאר הירשפעלד, וועלכער האט געהאל־טען א רעדע אין פערשטענדיגונג פון דיקשטיין־ביל און בעגריינדעט די פאדערונג, אז עס זאלען צוריק איינגעשמעלערט ווערען די צו ברייטע קאמפעטענצען פון די אמעריקאנער קאנסולען אין אויסלאנד, וועל־כע האבען די גאנצע מאכט ביים ענטשיידען אין אלע פראגען פון וויזען־ערטיילונג.

אויף דער אימיגראציע־קאמיסיע איז אריינגע־טראגען געווארען א פארשלאג צו פערלענגער'ען אויף 2 יאהר די אויפענטהאלט־ערלויבנישען אין אמעריקע פאר דייטשע בירגער, וואס קענען זיך צו ליב פאליטישע אומשטענדען איצט נישט אומקעה־רען קיין דייטשלאנד. די פראגע זאל איינגיכען ענט־שיידען ווער'ען.

ד"ר ה. פראנקפורט — פראפ. פון דער אמסטערדאמער אוניווערזיטעט

אמסטערדאם (יט"א) דער בעקאנטער יודי־שער ארכעאלאג פראפ. ד"ר ה. פראנקפארט פון לאנ־דאן — איז נאמינירט געווארען אלס אויסערארדענט־ליכער פראפעסאר פון דער אמסטערדאמער אוניווער־זיטעט, אויף וועלכער ער וועט האלטען לעקציעס וועגען ארכעאלאגיע און געשיכטע פון אריענט.

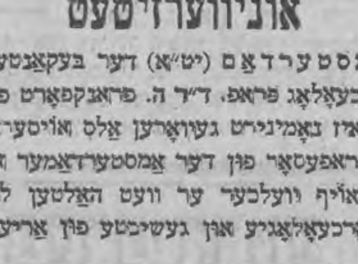

היינט און פאלגענדע טעג!

Arsenjusz Lupin

(דזשענטעלמען איינברעכער)

גרויסע סענסאציאנעלע סאלאן־דראמע פון Leblanc אין די הויפטראלן:

John i Lionel Barrymore

אנהייב אין געוו. סעג 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 1 בייטאג. דער זאל איז מעכא־ניש ווענטילירט און געקיהלט!

הנחה־בילעטען זענען גילטיג!

די שקרים פון דייטשען אמבאסאדאר אין וואשינגטאן ד"ר לוטער

ער פערטיידיגט דעם אנטיסעמיטיזם פון דער היטלער רעגירונג און זאגט, אז די אלט-איינגעזעסענע דייטשע יודען ליידען נישט

ניו-יארק (יט"א) דר. לוטער, דער געוו. פרעזידענט פון דער רייכסבאנק און איצט דייטשער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן, איז ארויסגעטראטען אין מארגענשטערנ'ן אויף א יובילעאום־פייערונג פון דער דארטיגער ווארבורג־יתומים־פערמע. אין דער פייערונג האבען זיך בעטייליגט העכער 1000 מאן. דר. לוטער האט אין זיין רעדע פערטיידיגט די אנטיסעמיטישע פאליטיק פון דער איצטיגער דייט־שער רעגירונג און ערקלערט צוו. אנד.:

דאס בעגרעניצען פון יודישע איינפלוסען אין דייטשלאנד ווערט דורכגעפיהרט מיט דער מעגליך־גרעסטער פארזיכטיגקייט לגבי אלט־איינגע־זעסענע יודישע משפחות, וועלכע האבען זיך ארויס־געוויזען אלס גוטע דייטשען. די בעגרענצונגען זענען געווענדעט געגען די מזרח־אייראפעאישע יודען, וועלכע האבען זייט דער מלחמה פערגאסען דאס לאנד.

דייטשע סטודענטען האבען געמוזט ווארטען יאהרען־לאנג נאכ'ן בעקומען די דיפלאמען ביז זיי האבען געקריגען וועלכע עס איז שטעלונג אין זייערע אקאדעמישע בערופען. זיי פלעגען מוזען אויסשטעהען עלענד און נויט. זאגאר פאר דער מלחמה זענען די בערופען פון יורי און מעדיצין אין בערלין, פראנקפורט און אנדערע גרויסע שטעט געווען כמעט מאנאפאליזירט דורך געוויסע פער־זאנען, וואס דאס דייטשע פאלק האט זייער טע־טיגקייט נישט געקענט בעטראכטען אלס דייטש.

נאך דער מלחמה איז געקומען דער מבול פון כזרח־אייראפעאישע יודען. צוליב דייטשלאנד'ס פאליטישער נידערשלאגענקייט איז נישט געווען קיין וועג נישט צו דערלאזען. ווי עס טוען עס אנדערע פעלקער, קיין אונגעוואונשענע אימיגראנטען.

פאר דער מלחמה, האט דר. לוטער ווייטער ערקלערט, האט דער אנטיסעמיטיזם אין דייטשלאנד נישט געהאט קיין פאליטישע בעדייטונג. שפעטער אבער האבען זיך שטארק פערבישערט די שטימונגען נעגען די עלעמענטען, וואס האבען געשפילט א פיהרענדע ראל אין מארקסיזם.

די געפיהלען נעגען יודען האבען זיך גע־נומען דערפון, וואס די יודען האבען ארויסגעווי־זען א טענדענץ לטובת בעוועגונגען פון קאמוניס־טישער נאטור. דערצו האט אויך בייגעטראגען דער פאקט, וואס כמעט 50 פראצענט פון די רע־גירונגס־בעאמטע זענען געווען יודען, הגם יודען האבען אין כלל פון דער בעפעלקערונג אויסגע־מאכט סך־הכל איין פראצענט.

ווענדענדיג זיך צו די פרעסע־פארשטעהער, וואס זענען געווען אנוועזענד אויף דער פייערונג, האט ד"ר לוטער זיי געבעטען, נישט צו פערגעסען אז די איצטיגע דייטשע רעגירונג האט איינגעפו־נען פאר ראוי ווייטער צו פראקטיציר'ען 1200 פון דער אלגעמיינער צאהל 1700 יודישע אדוואָ־קאטען אין בערלין. די מאס־מיטלען נעגען די יודען, האט ד"ר לוטער ערקלערט, זענען אנגענו־מען געווארען בלויז, כדי נישט צו דערלאזען, אז יענע יודען וואס זענען פרעמד דעם דייטשען פאלק, זאלען ווייטער פערנעהמען וויכטיגע יורידי־שע און אדמיניסטראטיווע אמטען.

בילדער־אויסשטעלונג פון אסתר קארפ אין לאקאל פון „בני־ברית" פיעטרקאווער 90 איז אפען

טעגליך פון 11 ביז 8 אווענט
זונטאג פון 11 ביז 5 נאכמיטאג

טוריסטיק און לאנדקענטשאפט

וועכענטליכע ביילאגע

אונזערע אויפגאבען

דער צווייטער פונקט פון אונזער סטאַטוט איז: „מיטצווירקען ביים אָפּהיטען די נאַטור, די פּייזאַזשען און אַלטערטימליכקייטען פון די פּוילישע געביטען, בעזונדערס באַריקזיכטיגנדיג די יודישע אַלטערטימליכקייטען".

די נאַטור פאַר יודען איז פון אייביג אָן געווען און איז געוויסערמאָסען נאָך ביז היינטיגען טאָג אַ פערשלאָסען און פערחתמעט בוך. געוויסע סיבות זענען געווען אַ גורם צו די דאָזיגע אומשטענדען.

האַלטענדיג אָבער, אַז די נאַטירליכע אָפּפרישונג פון צייט־צו־צייט איז נויטיג דווקא דעם יודען, וועלכער וואוינט תמיד אין די ענגע שטאָטישע מויערען און אָטעמט מיט דער שטאָטישער שטיקענדער לופט, האָבען מיר דעם פונקט געשטעלט אַלס צווייטען פון אונזערע אויפגאַבען און דערביי לעגען מיר אַ גרויס געוויכט אויפ'ן צווייטען און לעצטען טייל פון דעם פונקט —

„באַריקזיכטיגענדיג בעזונדער די יודישע אַלטערטימליכקייטען".

דעם שרייבער פון די שורות זענען בעקאַנט סאַך סטן פון יודישע קהלות וועלכע האָבען פערמאָגט אייגענע צינגע אין איהר מין אוצרות און זיינען אָהן אַ שפור פון דער וועלט פערשוואונדען געוואָרען. אַזוי למשל איז געשעהן מיט דער אַלטער הילצערנער שוהל אין לוטאָמירסק (לאַסקער קרייז) וועלכע איז געווען כמעט אַ יחיד בדורה, סיי לויט איהר איבעראַליכקייט, סיי לויט איהר אויסערליכקייט, און אַט די שוהל איז דורך די מלחמה־אָפּעראַציעס אין יענעם געגענד, שפּורלאָז פערשוואונדען געוואָרען, געבליבען פון איהר זענען נישט מעהר, ווי עטליכע ווערטיעס און לעגענדעס צווישען די אַלטע שטעטלדיגע יודען, וועלכע אויב וועט מען זיי בעצייטענס נישט אויפזאַמלען און פערשרייבען וועלען זיי אויך בקרוב פערגעסען ווערען.

דערזעלבער גורל האָט אויך געטראָפען דעם אַלטען בית־עולם פונ'ם שטעטעל וואַרטע (דוואָרט) וועלכען די שטעטלדיגע יודען ווייסען נאָר אָנצוווייזען, אַז אומגעפעהר אויף דעם אָרט איז געווען אַמאָל אַ בית־עולם און אַזאַ עהנליכען גורל דערוואַרט איינציגע קהלות אין פוילען געגענט, אַזאַ עהנליכער גורל דערוואַרט דעם בית־עולם אין פּאַושענטשעווו (פּאַרנטשאָוו), דעם אַלטען בית־עולם אין לושאַמירסק, אויב וועלען זיי דורך אונז נישט קאָנסערווירט און אָפּגעהיטען ווערען.

נאָר דאָס אַלעס זענען, אַזוי צו זאָגען, טויטע זאַכען, וועלכע הגם זיי דאַרפען האָבען פאַר אונז דעם לעבעדיגסטען אינטערעס, אָבער זיי זענען אונז נישט אַזוי ווייט וויכטיג ווי די לעבעדיגע צאַפּלדיגע יודישע קבוצים, וועלכע ראַנגלען זיך ממש מיט זייערע לעצטע כוחות פאַר זייער לעבענס־אָנהאַלט און וועלכע, ווער ווייסט, וואָס מיט זיי וועט געשעהן אויב מיר וועלען זיי נישט אַרויסווייזען אַ פּראַקטישע רעסירונג.

מיר האָבען למשל עס נישט לאַנג געלעזען פון אַ געביט פון דער יודישער קונסט, וועלכער גייט אויס אין גסיסה־ווייען: דאָס שטעטעל קאַסאָוו וועלכעס האָט זיך כמעט הערגעהערט פון דער עטרות־אינדוסטריע, ראַנגעלט זיך מיט די לעצטע כוחות, צעהנדליגער זענען פערהאַן אַזעלכע שטעטלעך, אין פוילען, אין וועלכע יודען האָבען געלעבט ביז מיט אַ געוויסער צייט צוריק פון אַזעלכע און עהנליכע ספּעציפישע יודישע פרנסות.

מיר דאַרפען די שטעטלעך פאַרשען, בעקענען זיך מיט זיי, אַרויסהעלפען, לאָזען לעבען. אָט דאָס איז דער צווייטער פונקט פון אונזערע אויפגאַבען.

זעליס י.

מיין צענטע רייזע קיין פאלעסטינע

(וועג איינדרוקען)

פון מאיר זיידע.

„מאַטאַ וואַשינגטאָן" וויגט זיך רוהיג אויף דעם בלויען אַדריאַטישען ים. די שטימונג איז אַ בעגייסטערטע, די חלוצים הערען נישט אויף צו טאַנצען זייערע חלוצישע טענץ, און די פּאַסאַזשירען פון די ערשטע און צווייטע קלאַסען, קענען נישט אויסהאַלטען און זייערע דיסטאַנצען און לאָזען זיך אַראָפּ אין די נידעריגערע קלאַסען, ווערען מיטגעריסען מיט דער אַלגעמיינער שמחה און אַזוינאַך ווערט שוין אויפ'ן שיף אָפּגעווישט די גרענעצען פון אָרעם און רייך, — אַלע ווערען זיי פעראייניגט אין דעם געפיהל פון בענקשאַפט, פון בענקשאַפט צו דער היים.

נאָך אַ צוויי־שעה'דיגען אויפהאַלט אין ברינדיזי פּונטואַנען די שיף נעהמט מיט די פּאָסט און פּראָוויאַנט, שווימען מיר ווייטער ביז לאַרנאַקאַ, וואו „מאַטאַ וואַשינגטאָן" בעפרייט אונז פון איהרע הענד אויף גאַנצע זעקס שעה.

די פּאַסאַזשירען נוצען זעהר גערן אויס דעם זעקס שעה'דיגען אויפלאָג, כדי צו מאַכען אויספלוגען איבער די ציפּערן־אינזלען און צו פּיהלען פעסטען, זיכערען באָדען אונטער די פיס.

פון ציפּערן קיין יפו טיילט אונז אָפּ אַ מרחק פון 12 שעה רייזע, עס איז פיר אַ זייגער באַכמיטאָג

נאָך 12 שעה אַלוזאַ, צומאָרגענ'ס אומגעפעהר 4 אַ זייגער פאַרטאָג, וועלען מיר זיין אינדערהיים...

איינציגווייז פאַלט צו די נאַכט. דער עולם געזעגענט זיך שנעל אייגער מיט'ן צווייטען; מען דאַרף זיך פריה לייגען, כדי צו קענען פריה אויפשטיין ... צו זיין אויפ'ן דעק בע תעט וועלען זיך בעווייזען די ערשטע קאָנטורען פון יפו, נאָר —

עס שלאָפט זיך נישט, אַפילו איך, וועלכער פאָהר שוין דעם צענטען מאָל קיין פּאַלעסטינע, און דאָס יאָהר־איין. יאָהר־אויס, קען דעם בסיוך נישט בערשטיין, און אַרום האַלבע נאַכט שטיי איך שוין אויפ'ן דעק, וואו איך געפין שוין בעגוי דעם גאַנצען עולם אַ פערזאַמעלטען און אַנ'אויסקוקענדען מיט אויסגעשפּיצטע אויגען אין דער ווייטער פינסטערניש אַריין.

ענדליך צעשווימט די נאַכט, און ווי פון אַ נעבעל שיילט זיך אַרויס דער מאָרגענשטערן און צוזאַמען מיט איהם די ערשטע פייערלעך פון יפו.

הערצער הויבען אָן קלאַפּען, אויגען צעצינדען זיך, מיילער צעעפענען זיך און העלזער הויבען אָן יובלען:

— די היים, די לאַנג געגאַרטע היים — ארץ־ישראל.

(המשך קומט).

אויספלוג קיין פלאצק, וולאצלאַוועק און טשעכאטשינעק

די היגע געזעלשאַפט פאַר לאַנדקענטשאַפט האָט פערגאַנגענע וואָך איינגעאָרדנט אַנ'אויספלוג קיין פּלאַצק, וולאַצלאַוועק און טשעכאָטשינעק.

זונטאָג, 5 אַ זייגער פאַרטאָג האָבען זיך די 3 אויטאָבוסען געלאָזען אין וועג. דער וועג האָט געפיהרט איבער זגערזש, פּיאָנטעק, קוטנאָ, גאָסטינין און 9 אַ זייגער פריה זענען די אָנטיילנעמער אָנגעקומען קיין פּלאָצק.

אויפ'ן וועג זענען געמאַכט געוואָרען פאָטאָגראַפישע אויפנאַהמעס.

אין פּלאָצק האָט דער לאָדזער אויספלוג בעזוכט דעם מאַריאַוויטישען קלויסטער, אַ רייהע האַנדוועקער־וואַרשטאַטען, וועלכע ווערען דורך זיי בעדינט. די עלטסטע רוימישע קאַטעדרע אין מזרח־אייראָפּע, וועלכע איז אויסגעבויט געוואָרען נאָך אין 12־טען יאָהרהונדערט, און אין וועלכער עס זענען בעגראָבען אַ רייהע פּוילישע קעניגען, ווי וולאַדיסלאַוו הערמאַן, באָלעסלאַוו קרזשיוואָאוסטי א. א. עס איז אויך בעזוכט געוואָרען די אַלטע אַלטערטימליכקייטען אַרום דער קאַטעדרע („טום").

פון דאָרט זענען די אָנטיילנעהמער אַוועק צום אַלטען קלויסטער, וועלכער איז איצט פערוואַנדעלט געוואָרען אין שטאָטישען טעאַטער.

2 אַ זייגער מיטאָג האָט דער אויספלוג פערלאָזט פּלאָצק און אַדורכפאָהרענדיג גאָסטינין, אַוועק

לאַניענטאַ, לוביען (דאָ איז בעזוכט געוואָרען דער טייך, וועלכער ציהט זיך אויף אַ שטח פון 7 און אַ האַלבען קילאָמעטער), קאָוואַל, וולאַצלאַוועק.

אין וולאַצלאַוועק איז אונזער אויספלוג אויפגענומען געוואָרען דורך דער אָרטיגער אָפּטיילונג פון „זש. ט. ק."

נאָכדעם, ווי אַלע האָבען פערנומען קוואַרטירען אין האָטעל, זענען בעזוכט געוואָרען די אייגענטימליכקייטען פון וולאַצלאַוועק. עס זענען בעזוכט געוואָרען די גאָר אַלטע שפּייכלערס (העכער 300 יאָהר אַלט) די אָרטיגע קאַטעדרע, אין וועלכער ס'געפינט זיך אַ דענקמאַל־טאַוועל, לזכרון, אַז דאָרט האָט אָפּגעריכט תפילות דער איצטיגער פּויבסט פּיוס XI. אין וולאַצלאַוועק האָבען מיר אויך בעזוכט דאָס יודישע געטאָ.

עס איז אויך בעזוכט געוואָרען די אָרטיגע שוהל און סינאַגאָגע.

עס איז כדאי ספּעציעל צו בעמערקען, אַז דער יודישער ישוב אין וולאַצלאַוועק דאַטירט זיך ערשט פון 19־טען יאָהרהונדערט און וועלכען ס'זענען אַריינגעקומען די ערשטע יודען און זיך בעזעצט אין געטאָ.

דעם ערשטען אָוונט האָט די וולאַצלאַוועקער אָפּטיילונג פון „זש. ט. ק." אָרגאַניזירט אַ חברישען אָוונט מיט מוזיק און טענץ. צו וועלכען ס'זענען צאָהלרייך געקומען די דאָרטיגע מיטגלידער מיט'ן פּרעזעס ד"ר בריש בראַש.

צומאָרגענס פריה האָבען אַ טייל בעזוכט די פּאָרשטאָט שפּעטאַל.

9 פריה איז דער אויספלוג ווייטער געפאָהרען קיין טשיעכאָטשינעק. דאָ זענען בעזוכט געוואָרען די לאַזשיענקעס, די באַד־אַנשטאַלטען, דעם פּאַרק, די „טענזשניע". דעם זאַלץ־איבערקאָכונגס־אַנשטאַלט, דעם שווים־באַסיין און אַלע זעהענסווירדיגקייטען פון טשיעכאָטשינעק און צופרידען פון פערברענגען, געלונגענעם אויספלוג זענען די אָנטיילנעהמער צוריק געפאָהרען קיין לאָדז.

ה. גרינפעלד.

קאמוניקאט פון דער י.ג.פ.ל.

מיר שטעלען מיט צופרידענהייט פעסט, אז אונזער אויטאָבוס־אויספלוג קיין פּלאָצק, וולאַצלאַוועק און טשעכאָטשינעק, אין וועלכען ס'האָבען זיך בעטייליגט 80 מאַן, איז פאָרגעקומען אַ דאַנק דער פריינדליכער מיטהילף פון דער בויאון קאָמוניקאַציע אָפּטיילונג ביי דער היגער וואָיעוואָדזטווע, וועלכע האָט פאַר דעם אויספלוג אַרויסגעגעבען ספּעציעלע רעקאָמענדאַציע־בריף, וועלכע האָבען ערמעגליכט די בעטייליגטע צו בעזוכען אַלע פערהאַנענע זעהונגסווירדיגקייטען אין די דערמאָנטע שטעט.

נאָהענטסטע אויספלוגען:

שבת, דעם 10־טען ה. ח. קיין פּאַביאַניץ. צוזאַמענטרעף 9 אַ זייגער פריה אויפ'ן רייסאַנט־פּלאַץ.

שבת 5 אַ זייגער — אויף דער בילדער־אויסשטעלונג פון אסתר קאַרפּ. זאַמעלפּונקט פּיעטרקאָווער 90.

זונטאָג, דעם 11 ה. ח. — אַ טוריסטישער וויקענד־אויספלוג קיין מעדזעשין דורך וואַרשע. די צאָל פּלעצער איז אַ בעגרענעצטע. איינשרייבונגען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון דער געזעלשאַפט. אונזער קאָלאָניע איז שוין טעטיג.

* * *

די יוד. געז. פאַר לאַנדקענטשאַפט אין פּוילען, האָט אָרגאַניזירט פאָלגענדע טוריסטישע זומער־אָפּרוה־קאָלאָניעס:

1) אין קאַרוויע אויפ'ן באַלטישען ים. פערבונדען מיט זעהר אינטערעסאַנטע אויספלוגען.

2) אין זאַקאָפּאַנע, פערבונדען מיט טעגליכע אויספלוגען אין די אינטערעסאַנטסטע מקומות פון זאַקאָפּאַנע.

3) אין דרוסקיעניק און

4) אין קריניצע.

אַ חוץ דעם אַ־דענט אין די לאָדזער אָפּטיילונג אַנ'אָפּרוה־אָרט הינטער לאָדז.

אינפאָרמאַציעס און איינשרייבונגען אין סעקרעטאַריאַט פון דער יוד. געז. פאַר לאַנדק. אין לאָדז, האַלטשינסקאַ 35, טעל. 121-53.

אויפ'ן פייער

גרעסער די היטלער'ס פון העכער 1000 יאהר צוריק האבען געברענט יודישע ספרים

פון ז. שוסטער

א משומד'ס טענות

די רבנים האָבען צוגעגעבען די ריכטיגקייט פון איינע אָנקלאַגע. אָפּגעלייקענט די שווערסטע פון זיי און אָנגעוויזען אויף דער וויכטיגקייט פון תלמוד און פערשטעהען דעם תנ"ך. דער טריבונאַל האָט אָבער אָנגענומען אַ בעשלוס געגען תלמוד און דער אורטייל — אויף די שייטערהויפענס!

יודען האָבען אָנגעווענדט אַלע מיטלען אָפּצושטעלען די עקזעקוציע און אַ דאַנק אַנ'אָנגעזעהענעם אַרציבישאָף האָט דער קעניג (בעווילינגט אָפּצושטעלען די שרפה. מאַכט זיך אָבער אַנ'אומגליק און דער יודען־פריינדליכער אַרציבישאָף שטאַרבט פּלוצלונג אין דער אָנוועזענהייט פון קעניג. דער קעניג האָט זיך דערשראָקען און געקלערט אַז דאָס איז אַ שטראָף פון גאָט פאַר זיין נישט אויספיהרען דעם אורטייל וועגען תלמוד. עס איז גיך בעשטימט געוואָרען אַ נייע עקזאַמינאַציע־קאָמיסיע, וועלכע זאָל אויסהערען אַנ'עפענטליכען דיספוט צווישען משומד ניקאָלאַס און די פראַנצויזישע רבנים איבער די אָנקלאַגעס. דער דיספוט איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען דעם 29. יוני 1240 אין פּאַריז. דער משומד האָט ווידער אַרויסגעבראַכט זיינע אַלטע בלבולים, און דער פערטיידיגער איז געווען דער רב ר' יחיאל. דער אורטייל איז ווידער געווען: פערברענען. און דאָס מאָל שוין נישט דעם תלמוד אַליין, נאָר אויך די יודישע תפילות. דער הויפּט עלינו און כל־נדרי.

פרייטאָג, דעם 17. יוני 1244, איז אויסגעפיהרט געוואָרען די גרעסטע אויטאָ־דאַ־פע איבער יודישע ביכער. 20 וואָגענס אָנגעלאָדענע מיט'ן תלמוד און אַנדערע ווערק זענען געבראַכט געוואָרען אין פּאַריז פון גאַנץ פראַנקרייך און פערברענט געוואָרען אונטער פרייען הימעל.

דער טרויער פון פראַנצויזישען יודענטום איז געווען אַזוי גרויס, אַז עס זענען פערפאַסט געוואָרען ספּעציעלע סליחות און קינות. אין וועלכע מען האָט בעקלאָגט די שריפה, פּונקט ווי דעם חורבן בית־המקדש און די פרומע יודען האָבען בעשטימט אַ תענית יעדען יאָהר דעם טאָג. אויך אין רוים איז דער תלמוד קאָנפיסקירט געוואָרען יענעם טאָג.

אויסראָטען יודישע ביכער האָט מען אָבער נישט געקאָנט. יודען האָבען בעהאַלטען ספרים אין ברונימער, בעגראָבען אונטער וואָרצלען פון בוימער, אַרויסגעשאַפט פון די פלאַמען (איינציגע אַזעלכע האַלב פערברענטע ספרים זענען נאָך געבליבען ביז היינטיגען טאָג) און ווי נאָר דער צאָרן איז עטוואָס איינגעשטילט געוואָרען, האָט מען די ספרים אַרויסגעבראַכט פון די בעהעלטענישען. פון איין מאַגיס קריפט האָט מען קאָפּירט פיל אַנדערע, אַזוי אַז אין עטליכע יאָהר זענען אין יודישע הייזער ווידער געווען די נויטיגע ספרים.

לאַנג אָפּכאַפּען דעם אָטעם האָט אָבער רוים נישט געלאָזען. אין 1247 האָט דער פּאַפּסט איננאָסענט דער 4. געהייסען נאָך אַמאָל עקזאַמינירען דעם תלמוד גאַנצע פערציג־עקזאַמינאַרען זענען אַוועקגעזעצט געוואָרען. דער אורטייל איז ווידער געווען — ברענען! און אין מאי 1248 איז פאָרגעקומען אַ נייע אויטאָ־דאַפע אין פּאַריז.

אין דער שכנות'דיגער שפּאַניע האָט דער קעניג דזשעימס אַראַנזשירט אַ דיספּוט צווישען אַ משומד און דעם רמב"ן וועגען דעם, צי יעזוס איז דער אמת'ער משיח. דער דיספּוט איז פאָרגעקומען אין יולי 1263, אין באַרצעלאָנאַ, און האָט זיך געענדיגט מיט דעם קעניג'ס דאַנק צום רמב"ן פאַר זיין גלענצענדער פערטיידיגונג פונ'ם תלמוד. דער משומד איז אָבער אַוועקגעלאָפען קיין רוים צום פּאַפּסט פערמסר'ן דעם קעניג. און דער שפּאַנישער הערשער האָט זיך געמוזט אונטער־געבען און האָט געצייכענט אַ בעפעהל צו פערברענען דעם תלמוד.

אויך ענגלאַנד איז פון רוים נישט פערזעהן געוואָרען. אין 1286 האָט דער פּויפּסט האָנאָריוס געשיקט אַ מעמאָראַנדום צום ערץ־בישאָף פון קענטערבערי, אַז ער זאָל זעהן, דאָס דער „פערדאַמטער בוך" (תלמוד) זאָל אין ערגיץ נישט געלייענט ווערען, ווייל ער איז „דער קוואַל פון וואַנען עס קומט אַלדאָס שלעכטס". דער ענגלישער קעניג עדוואַרד האָט אָבער פערשפּאָרט די אַרבייט פון ברענען — ווייל אין פיער יאָהר שפּעטער, אין 1290 האָט ער אינגאַנצען פערטריבען די יודען פון לאַנד.

איבער הונדערט יאָהר האָבען זיך געצויגען צום הימעל די פלאַמען פון יודישע ביכער, פון פראַנקרייך שפּאַניען, איטאַליען, דייטשלאַנד — פון דער גאַנצער דעמאָלטיגער ציוויליזאַציע איז געגאַנגען אַ שטיקענדיגער רויך...

די פלאַמען זענען איבער אַ געוויסען צייט־פעריאָד שוואַכער געוואָרען, ביז זיי האָבען זיך ווידער אַ הויב געטאָן, און נאָך מיט מעהר קראַפט, צום סוף פון פופצענטען יאָהרהונדערט, אין שפּאַניען, און פּאָרטוגאַל. טויזענטער פון די בעסטע יודישע שאַפונגען פון דער גאָלדענער יודישער תקופה אין שפּאַניען זענען אויף אייביג אויסגעלאָשען געוואָרען, אַזוי אַז היינט פערמאָגען מיר נאָר דאָס מאָגערע רעשטעל פון אַ פופציג ווערק.

פיל פערברענונגען זענען אָפט נישט געשעהן לויט אַ בעפעהל פון אַ קעניג אָדער אַ פּויפּסט, נאָר לויט אַ ליאַדען איינפאַל פון אַ לאָקאַלען גלח, אַנ'אָרטיגען פּריץ אָדער אַזוי אַ הפקר־יונג... אין זעכצענטען יאָהרהונדערט איז איטאַליע געווען דער ברען־צענטער פאַר דער קירכע, אין דער לופטען האָט געשמעקט מיט פּראָטעסטאַנטישע אידעען און דער וואַטיקאַן האָט זיך גענומען מיט פלייס צו די אַנדערש־גלויביגע, און אַזוי, איבערהיפּענדיג הונדערטער קלענערע אויטאָ־דאַ־פעס דיספּוטען, אינקוויזיציעס, גזירות, און שתדלנות, וואָס האָבען צו טון מיט'ן גורל פון יודישען בוך — קומען מיר צו דער גרויסער דעבאַטע איבער יודישע ליטעראַטור, בעזונדערס איבער'ן תלמוד, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין דייטשלאַנד, אָבער וואָס האָט זיך אויך פערשפּרייט איבער האָלאַנד, פראַנקרייך, בעהמען, און אַנדערע לענדער. די דעבאַטע וואָס האָט, לויט דער מיינונג פון איבעריגע היסטאָריקער, אַממייסטען מיטגעווירקט צו ברענגען די רעפאָרמאַציע — מיר מיינען די פּעפּערקאָרן־רוכלין דעבאַטע.

(ווייטער קומט).

דער רוף פון הערצער

18)

סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן

— זיי נישט ברוגז אויף מיר, וואָס איך האָב דיר געשטערט — האָט סעווערינאַ געזאָגט, און אויף איהרע ליפּען האָט זיך פונאַנדערגעשפּילט אַ שמייכעל איבערפולט מיט ליבע און שולדיגקייט — איך האָב אָבער געמיינט אַז מיר עסען היינט מיטאָג נישט צוזאַמען.. און אַזוי ווי איך בין דאָ באַהענט געוועזען, האָב איך, פערשטייסטו מיך...

— בישט זיין ברוגז? — האָט פּיער אויסגערופען, געפייהרט פון איהר אויפמערקזאַמקייט און בעשיידענקייט, ווייל ער איז נישט געוואוינט געוועזען, אַז סעווערינאַ זאָל אַזוי הכנעהדיג בעטראַכטען איהרע טאַטען — ברוגז זיין אויף דיר דערפאַר, וואָס דו פערשאַפסט מיר פרייד?... איך בין אַזוי שטאָלץ, אַזוי צופרידען פון דער געלעגענהייט צו בעווייזען דיך, צו פאַרשטעלען דיך פאַר מיינע קאָלעגען!... האָסטו דען נישט בעמערקט מיט וואָס פאַר אַ נייגיריגקייט זיי האָבען געקוקט אויף דיר?

סעווערינאַ האָט אַרונטערגעלאָזט דעם קאָפּ, בעמיהענדיג אויסצובעהאַלטען איהר בלאַסקייט.

פּיער האָט פאָרטגעזעצט:

— וואַרט אויף מיר אַ ווײַלע, מיר האָבען ביז מיטאָג צייט נאָך אַ האַלבע שעה... אָך, ס'אַראַ שאָד וואָס איך האָב אַנגענומען די איינלאַדונג פון מיין פּאַטראָן... איך וואָלט מיר פערגעניגען געבליבען מיט דיר!

די לופט איז געווען אָנגעזעטיגט מיט וואַרעמקייט.

געזעצט פון דעם שטילען ווינקעל, האָט סעווערינאַ אַוועקגעפיהרט פּיער'ן אין דעם קליינעם פּאַרק האַרט ביי די ווענט פון נאָטר־דאַם.

דאָ איז דער פריהלינג געווען שטילער ווי אין די אַנדערע טיילען פון דער שטאָט.

די קראַנקע שטאָטישע קוואַרטאַלען וואָס לעם דעם ראָטהויז, האָבען אויסגעבלייכט די פּנימער פון די קינדערלעך...

אָנגעלעהנט אויף דער האַנד פון איהר מאַן, האָט סעווערינאַ עטליכע מאָל אַדורכשפּאַצירט דעם גאָרטען.

פּיער האָט איהר געגעבען עטוואָס צו פערשטיין וועגען די געוויקסען לעם דער וואַנט פון נאָטר דאַם, אָבער סעווערינאַ האָט זיך בלויז צוגעהערט צו די קלאַנגען פון זיין קול.

עפּיס האָט זיך איינגעבראָכען אין איהר, איז זיך צוגאַנגען — פאַמעליך און בייז.

ווען ס'איז געקומען דער מאָמענט פון געזעגענען זיך, האָט זי איהם אָפּגעפיהרט ביז'ן פּאַרקאַן.

— איך וויל דאָ נאָך אַ ווייל פערבלייבען — האָט זי געזאָגט, — און דו, טייערער, קאָנסט גיין.

זי האָט איהם האַסטיג אַ קוש געטון און מאַשינאַל איבערגעחזרט:

— גיי, טייערער, גיי!

מיט גרויס מיה האָט זי זיך צוגעשלעפּט צום גאָרטען־בענקעל און זיך שווער אַוועקגעזעצט צווישען צוויי פרויען, וואָס זענען געזעסען פערטיפט אין שטריקען.

זי האָט זיך קלאַגלאָז פונאַנדערגעוויינט.

איהר האָט זיך נישט געוואָלט גיין אַהיים מיטאָג־עסען, נישט געוואָלט אַוועק פון דער באַנק.

זי האָט זיך פערטיפט אין זיך, און אָנגעשטרענגט האָט זי אַריינגעבליקט, וואָס עס קומט אין איהר פאָר.

אַזוי האָט געדויערט צוויי שעה.

אַ קוק טוענדיג אָבער אויפ'ן זייגער, האָט זי זיך אויפגעהויבען פון דער באַנק, און איז פונ'ם פּאַרק אַוועק אויף דער וויהרען־גאַס.

מאַדאַם אַבאַיס האָט זיך אַמתדיג דערפרייט, ווען זי האָט איהר דערזעהען:

— איך האָב זיך שוין נישט גערעכענט אויף אייער קומען, טייבעלע, — האָט זי געזאָגט, — איהר זעהט היינט אַזוי שנעל עטלאָפּען אַז איך האָב בעשלאָסען, דאָס איהר האָט זיך דערשראָקען. ס'איז אַן אומזיסטע שרעק — אָט ווערט איהר זעהן.

זי האָט גאַסטפריינדליך צו איהר געשמייכעלט מיט איהר געזונטען, לעבענסלוסטיגען געלעכטער.

דערנאָך האָט זי סעווערינאַן אָפּגעפיהרט אין אַ קליין צימערל, דאָס פענסטער פון וועלכען עס האָט געפיהרט אויף אַ טונקעלען הויף.

— אָט טייערינקע, טוט אויס דעם מאַנטעל! — האָט בעפוילען די מאַדאַם אַבאַיס, און געעפענט אַ שראַנק.

אין דער שראַנק האָט סעווערינאַ דערזעהען נאָך צוויי מאַנטלען און צוויי היטעלעך.

זי האָט זיך שטיל נעפאָלגט, פערשימענדיג מיט די ציין, פונקט זיי וואָלטען געווען צוזאַמענגעלייט.

דערביי האָט זי פיבערהאַפט איבערגעחזרט אין די געדאַנקען:

— איך דאַרף איהר זאָגען... בלויז יענעם מאַנס פערשוין, וועלכער וועט קומען צוליב מיר... און נישט קיין אַנדערען.

זי איז אָבער נישט ביכולת געווען אַ וואָרט אַרויסצורעדען, און זי האָט זיך בעגרעניצט דערמיט, וואָס זי האָט זיך צוגעהערט צו דעם פּלאַפּלען פון דער מאַדאַם אַבאַיס, וועלכע האָט זיך בעמיהט זי צו בערוהיגען.

— נו, זעהט איהר שוין, טייבעלע, דאָ פערברענג איך מיין צייט כל זמן מען לאָזט מיך דאָ צו רוהה... דאָ איז נישט איבעריג ליכטיג, אָבער איך זעץ זיך ביים פענסטער... אָטאָ דאָ שטייט מיין טישעל מיט'ן האַנד־אַרבייט. אייערע חברטאָרינס העלפען מיר צו ... מאַריאַ און שאַרלאָטאַ — זיי זענען ביידע זעהר ליבע קינדער... און בכלל דולד איך ביי זיך אַ גוט דערצויגענעם און פריינדליכען פערסאָנאַל... עס דאַרף געאַרבייט ווערען געשמאַק! אומעטיג זיין ביי דער אַרבייט טאָר מען ביי מיר נישט... און מיאוסע געשיכטעס האָב איך אויך פיינט... דער־יבער טאַקע האָב איך די טעג געגעבען דעם וועג מיין דריטער מיידעל גיזוגעטאַן... אַ זעהר שיין מיידעל געווען, אָבער זי האָט געהאַט אַ שרעקליכען אופן פון אויסדריקען זיך... און איהר, איהר... אין איך איז דאָ עטוואָס דינעס, טייבעלע... יאָ, אייגענטליך רופט מען אייך?...

— מיך... איך קאָן עס אייך נישט זאָגען.

— אָט אַ נאַרעלע!... צי פאָדער איך דען פון אייך אַ פּאַס? איהר קאָנט זיך אַליין צוקלייבען אַ נאָמען לויט אייער געשמאַק נאָך... זאָל נאָר דער נאָמען גוט קלינגען, זיין קאָקעטיש... אַ נאָמען בעדאַרף געגעבען ווערען... נו, און ווייטער וועט אַלץ זיין אין אָרדנונג... אייערע חברטעס און טאַקע איך אַליין וועל שוין עפּעס פאַסיגעס צוטראַכטען... מיר וועלען שוין אויסזוכען פאַר אייך אַ נאָמען, וואָס וועט ליגען אויף אייך, ווי צוגעקלעפּט...

מאַדאַם אַבאַיס איז שטיל געוואָרען אַ ווילע און זיך צוגעהערט.

פונ'ם צווייטען עק קאָרידאָר האָט זיך דערטראָגען אַ געלעכטער.

מאַטילדאַ און שאַרלאָטע וועלען דערוויל פערברענגען מיט'ן הער אַ... — איבער פון אונזערע בעסטע קליענטען... ער איז אַ קאָמי־וואָיאַזשאָר... און פערדינט אויסגעצייכענט! אַ וואונדערבאַרער מענעש! ער וועט אייך געפעלען ווערען — פערשטייט זיך, זעהר געפעלען ווערען! און מיר דאָ וועלען פייערען אייער אָנקומען צו אונז!... וואָס, אַ שטילגער, ווערט איהר טרינקען?... איך האָב אַ גרויסען זאַפּאַס פון פערשידענע ליקערס — אָט, טוט אַ קוק!...

(פאָרטזעצונג קומט).

אריה מערזערס
בילדער-אויסשטעלונג אין „וויזא“

אין לאָקאַל פון „וויזא“, שענקעוויטשאַ 26, איז געעפענט די בילדער-אויסשטעלונג פון בעריהמטען מעטאַלאַפּלאַסטיקער אריה מערזער פון פּאַריז.

די בילדער פון דאָזיגען בעגאַבטען קינסטלער געפינען זיך אין די בילדער-זאַמלונגען פון שלום אַש, לודוויק לואיסאָן, אַפּאַטאַשו און ביי פיל בעריהמטע קאָלעקציאָנערען אין אַמעריקאַ און פראַנקרייך.

די אויסשטעלונג, וואָס האָט אויך אין לאָדז אַרויסגערופען בעגייסטערונג ביי די צאָהלרייכע בעזוכער, בלייבט אָפען נאָך איין וואָך (טעגליך פון 11 פריה ביז 9 אָווענד). געזעלשאַפטען און אינסטיטוציעס, וועלכע ווילען מאַכען אויספלוגען, דאַרפען פריהער מעלדען אין לאָקאַל פון דער אויסשטעלונג.

נעכטיגע רינג-קאַמפען אין ציר

די נעכטיגע רינג-קאַמפען האָבען געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַטען: 1) גאַרקאָוויענקאָ האָט בעזיגט אין דער 11 מינוט פּראָהאַסקאַ'ן, 2) שטשערבינסקי האָט בעזיגט גאַמאַלאַ'ן אין דער 12 מינוט, 3) א סקאַנדאַל האָט אויסגעבראָכען בעת'ן קאַמף פון משאַיאַ מיט ניעלסאָנען. משאַיאַ האָט שטאַרק צוקלאַפּט זיין געגנער און איהם געלייגט, נאָר דער זיג איז איהם נישט אָנערקענט געוואָרען, 4) דער קאַמף גראַבאָווסקי – קרויזער איז געבליבען אונענטשידען, 5) קוואַריאַני האָט בעזיגט ביעלעוויטש'ן אין דער 25 מינוט, 6) שטעקער האָט בעזיגט אין דער 1 מינוט גראַמאָוו'ן.

היינט קעמפען

1) גראַבאָווסקי – משאַיאַ (דעציד.), 2) שטעקער – קאָוואַן, 3) קרויזער – ניעלסאָן, 4) סינקאָווסקי – ביעלעוויטש (דעציד.), 5) שטשערבינסקי – קוואַריאַני (דעציד.)

משה אריה אליענבערג ז"ל

נעכטען איז ביי אונז אין לאָדז געשטאָרבען דער אָנגעזעהענער בירגער און גרויסער למדן, איינער פון די אלטע משכילים און מדקדקים נ. ע. משה אריה אליענבערג. דער שווער פון בעקאַנטען ציוניסטישען עסקן א. י. בזשעזשינסקי.

דער פערשטאָרבענער צוזאַמען מיט'ן בעוואוסטען שרייבער חיים יעקב קרעמער האָבען געגרינדעט די אַמאָליגע בעוואוסטע שולע „תורה ודעת“. דער פערשטאָרבענער האָט אויך געשטאַט מיט גוטע מידות און געווען א גרויסער בעל-צדקה. זיין טויט האָט ביי אלע זיינע פריינד און בעקאַנטע אַרויסגערופען א גרויסען טרויער: ת.נ.צ.ב.ה.

פראָטעסטירטע וועקסלען דורך פּאָסט

(2) אין משך פון חודש מאי זענען דורך דער פּאָסט פּראָטעסטירט געוואָרען 202 וועקסלען אויף א סומע פון 27816 זל.

2-טע פּרעמיערע אין „סקאַלא“ מיט לוסי און מישא גערמאַן

פרייטאָג, שבת ביינאָג און 9 אָווענד ווערט געשפּילט די פּרעמיערע „אַזוי איז דאָס לעבען!..“ מיט די אַמעריקאַנער סטאַר-קינסטלער לוסי און מישאַ גערמאַן.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי – – – –	74.25
3 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע –	38.25
4 „ דאָלאַרובקא –	49.75
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)	48.88
8 „ וואַרשאָווער לאַנד-בריף	39.88
8 „ לאָדזער „ „	36.50
ענגלישע פונט – – –	30.30
דאָלאַר – אָפיצ. 7.46, נישט אָפיצ. –	7.40
גאָלד-דאָלאַר – – –	9.20
גאָלד-רובל – – – –	4.90
דייטשער מאַרק – – –	2.03

מעלדונג.

די בחינות אין „חורב“.

אין'ם בעוואוסטען לערן- און ערציהונגס-אַנשטאַלט „חורב“ הייבען זיך היינט אָן די יעהרליכע בחינות, וועלכע האָבען אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס צווישען די עלטערן-קרייזען.

צו די בחינות איז ספּעציעל געקומען צו פאָהרען דער נשיא פון פּעדאַגאָגישען ראַט הרב הגאון ר' שלמה גרודזינסקי שליט"א זאַגוראָווער רב. עס בעטייליגען זיך אויך דער לאָדזער ראַבינאַט און בעוואוסטע תלמידי חכמים. 3032

Dr. S. KANTOR

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעהמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און 4—9 אָוונט.
זונטאָג און יום-טוב פון 8—2 נאָכמ.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

ראַקאַלען

א געשעפטס לאָקאַל איבערצוגעבען מיט צוויי צימער און קיך, פּאַסענד פאַר אַגענטור, שיך-געשעפט, פאַרבען און אייזען, זשגאָווסקא 111. צו ערפאַהרען ביים פּריזיער.

צו פערמיטען א האַנדעלס-לאָקאַל אין צענטרום שטאָט. צו ערפאַהרען ביי מ. פרענקעל, נאָוואָמיעסקא 21. 3030

א בעקוועהם אָרט צו שלאָפען פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט איז אָבצוגעבען. פּאָמאָרסקא 14, אין אָפ. 2. שט. לאָסקי.

כירורגישער קאַבינעט
Dr. Szreiber
איז געוואָרען איבערגעטראָגען אויף
Narutowicza № 9
tel. 122-95.
אָפּעראַציעס, אָפּאַטאָנקעס, המלט ושילאָקעס אז"וו
הייל־אַנשטאַלט-פּרייזען.

Poradnia WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קוואַרץ - לאַמפּען, עלעקטרישער הייל-קאַבינעט.
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוו. פון 11—4 נ"מ נעמט אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען, זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ. בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען.
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט
11 גדשעזשינער 11
טעלעפאָן 137-63
עס נעמען אָן דאָקטוירים ספּעציאַליסטען שיפּמאַן, וואָלינסקי, שמירגעלד, קערשנער, שמערלאָווסקי, סלאָבאָדסקי, זאַלצוואַסער, איציקזאָן, קראַסאָווסקי, יאַסובזאָן און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

זגערזשער 17
נעהמט אָן קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 אַ זייגער אָוונט.
וויזיט 3 זל.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אָפּעראַציע. אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף ברוכען, פאַר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאָליקעס אין גוף, פאַר הויקערס און פיס.

פערלאָזט נישט די קראַנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך וואַקסט גרויס ווי א מענשען-קאָפּ, און עס פעלט אַריין אין דעם פיס איז דער קראַנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעלע נייטיגע הייל-באַנדאַזשען בעזונדערע זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאַר הויקערס, ליימונגען ספּעציעלע הייל-גאָרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַטפיס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.

עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס - פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. דר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פּערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין האַרציגסטען דאַנק דעם ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, פאַר זיין זאָרגפעלטיגען פערלעגען מיר א באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע, וואָס פערזיכערט מיך גענצליך.

(—) **Lajzor Tobias,**
Łódź, ul. Nowomiejska 7, III p.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר א מילימעטער-שורה

פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב־יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ „ 4 „
נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ „ „ „
פאַר'ן אויסער דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער. אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער.

נעקראָלאָגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס װײַטערדיגע וואָרט — 10 גר.
מעלדונגען — 10 גר. א וואָרט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז:
אין לאָדז – 4 זלאָטעס א חודש מיט אָפּטראָגען א היים. אויף דער פּראָווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

פּעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאַהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען פריטאָג און פּייאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. ротас. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman